

Inspraaknota
Stedenbouwkundig plan Humanities Campus
5 juli 2019

1 Inleiding

Op 26 maart 2019 heeft het college van burgemeester en wethouders van Leiden besloten het stedenbouwkundig plan voor de 'Humanities Campus' voor inspraak vrij te geven en voor een periode van zes weken ter inzage te leggen.

Dit stedenbouwkundig plan geeft de ruimtelijke kaders weer voor de ontwikkeling van de Humanities Campus. Het stedenbouwkundig plan beoogt een nieuwe campus voor de Universiteit Leiden te ontwikkelen. Onderdelen van dit plan zijn:

- sloop van een onderwijsgebouw van de Universiteit Leiden (Lipsius);
- sloop van het bestaande woongebouw van woningcorporatie de Sleutels;
- nieuwbouw van een centraal onderwijsgebouw voor de Universiteit Leiden;
- nieuwbouw van universiteit gerelateerde woningen;
- nieuwbouw van een onderwijsgebouw op de plek van Lipsius
- renovatie en verbouwingen van bestaande gebouwen van de Universiteit Leiden (Reuvens, Arsenaal, Matthias de Vrieshof en P.N. van Eyckhof – Van Wijkplaats);
- de aanleg van een nieuw centraal plein, het hart van de campus (een park aan de singel);
- aanleg van een nieuwe voetgangersbrug over de Witte Singel in het verlengde van de Doelensteeg.

Het gebied dat de 'Humanities Campus' of ook wel 'Witte Singel-Doelencomplex' wordt genoemd beslaat het gebied gelegen tussen ruwweg de Maliebaan, Groenhazengracht, Sebastiaansdoelen en Paterstraatje. Binnen het plangebied ligt een groot aantal panden van de Universiteit Leiden alsmede een woongebouw van woningcorporatie de Sleutels.

De inzagetermijn van het stedenbouwkundig plan liep van 5 april 2019 tot en met 16 mei 2019.

Gedurende deze termijn zijn 24 inspraakreacties bij het college ingediend. Eén reactie is buiten deze termijn ingediend maar wordt wel behandeld in deze nota.

In deze notitie worden de inspraakreacties behandeld. De notitie rondt af met een conclusie.

2 Inspraakreacties en beantwoording

In onderstaande tabel worden de inspraakreacties behandeld. De inspraakreacties zijn per thema samengevat en beantwoord en niet per indiener. In de eerste kolom wordt de inspraakreactie genummerd aangegeven. De tweede kolom geeft met behulp van een letter (A t/m X) aan door wie de inspraakreactie is ingebracht. In de derde kolom wordt de inhoud van de inspraakreactie samengevat. De vierde kolom geeft de reactie van het college op de inspraakreactie weer. In de vijfde kolom tenslotte wordt aangegeven of de inspraakreactie gevolgen heeft voor het te nemen besluit.

		Samenvatting ingekomen inspraakreactie	Reactie op de inspraakreactie	Gevolgen voor het te nemen besluit
1	A	De plannen voor de Humanities Campus zullen gevolgen hebben voor het verkeer op de Witte Singel. De Witte Singel is nu al erg druk en gevaarlijk.	De gemeente is zich bewust van de drukte op de Witte Singel en blijft hiervoor aandacht hebben en houden. De Witte Singel is in het gemeentelijk mobiliteitsbeleid als erftoegangsweg gecategoriseerd. Tijdens recent asfaltonderhoud zijn al symbolen '30' op de weg aangebracht. De bebording volgt nog in een te nemen verkeersbesluit. De gereden snelheid van 85% van het verkeer is 41 km/u, hetgeen lager is dan de momenteel ingestelde maximumsnelheid (50 km/u). Rond de bruggen en oversteken zal extra aandacht worden besteed aan snelheidsremmende maatregelen. Dagelijks rijden ongeveer 6.000 voertuigen over de Witte Singel ter hoogte van de Reuvensbrug. In de afgelopen 5 jaar zijn op de Witte Singel, tussen Maliebaan en Groenhovenstraat 10 ongevallen geregistreerd, waarvan 4 met lichamelijk letsel. Elk ongeval is er één te veel, maar dit aantal is geen aanleiding tot grote zorgen of acuut ingrijpen.	Geen.
2	A	Is voorzien dat de Witte Singel drukker wordt?	De Witte Singel zal als gevolg van de plannen voor de Humanities Campus drukker worden, maar deze stijging is, afgezet tegen de 6.000 voertuigen die thans dagelijks over de Witte Singel rijden, verwaarloosbaar. Uitgangspunt van de Humanities Campus is dat er geen stijging van universiteitspersoneel plaatsvindt, en daarmee geen extra verkeersbewegingen van werknemers. Tevens is uitgangspunt dat de nieuwe bewoners van het campusgebied geen parkeervergunning krijgen en dus ook niet met de auto in het gebied hoeven te komen. De enige toename aan verkeer wordt verwacht als gevolg van extra logistiek en meer bezoekers.	Geen.
3	A	Welke maatregelen worden genomen voor de veiligheid van	Veiligheid hebben wij hoog in het vaandel staan. De Witte Singel is op dit moment een 50 km/u-weg. De Witte Singel zal via een nog te nemen	Geen.

		mensen die de Witte Singel willen oversteken, bijvoorbeeld ter hoogte van de UB?	<p>verkeersbesluit afgewaardeerd worden tot een 30 km/u-weg.</p> <p>Ook wordt gedacht aan concrete maatregelen om de snelheid van voertuigen te verminderen. Dit maakt het oversteken voor fietsers en voetgangers veiliger.</p>	
4	A	Welke maatregelen worden genomen voor de veiligheid van fietsers?	Het plangebied ten oosten van de Singel wordt (met uitzondering van bevoorradend verkeer) autovrij gemaakt. Deze maatregel samen met de in vraag 3 benoemde verbetering van de oversteekbewegingen op de Witte Singel, zijn de belangrijkste bijdragen aan verkeersveiligheid voor fietsverkeer.	Geen.
5	A	Worden er maatregelen genomen om het doorgaand vrachtverkeer in te perken?	<p>Er komen geen maatregelen om het doorgaand vrachtverkeer in te perken. Wel wordt er minder en ander type vrachtverkeer richting Doelenzijde verwacht: Er komen strenge spelregels voor bevoorradend vrachtverkeer in het plangebied, bij het campushart. Zo mogen enkel nog vrachtwagens tot 10 meter lengte komen om te bevoorraden, en dan ook nog enkel tussen 7 uur en 9 uur 's ochtends. Kleinere leveranties zijn wel gedurende de dag mogelijk, maar alleen met bestelbusjes of de elektrische Spijkstaals (kleine karretjes) die de universiteit gebruikt.</p> <p>De ambitie voor de toekomst is om de lengte van voertuigen nog verder te beperken tot 8 meter, en om deze volledig emissievrij te maken.</p>	Geen.
6	A	Gaat de snelheid voor autoverkeer (30 km/u) gehandhaafd worden?	Zodra het verkeersbesluit is genomen om de snelheid te verlagen naar 30km/u zal hierop worden gehandhaafd.	Geen.
7	A	Komt er een milieuzone voor het gebied?	Het gebied ten oosten van de Singel valt onder de bestaande Milieuzone. In de regels daarvan is bepaald dat vrachtwagens alleen het gebied binnen mogen die een relatief schone 'Euro IV-categorie' dieselmotor hebben. De gemeente heeft recent de 'Green Deal zero emissie stadslogistiek' ondertekend, samen met vele andere overheden, bedrijven, ondernemersorganisaties en transportorganisaties. De gemeentelijk ambitie is om in 2025 alle bevoorrading slimmer en emissievrij te laten zijn. Naar alle waarschijnlijkheid zullen regels hiervoor worden uitgewerkt in een nieuwe milieuzone.	Geen.
8	B	Het is heel erg dat sociale huurwoningen plaats moeten maken voor de universiteit. Het is beter om studenten te huisvesten aan de Schipholweg of buiten de stad bij te bouwen voor studenten. Studenten nemen steeds vaker de beste locaties in.	<p>Wij zijn ons ter zeerste bewust van de impact die de ontwikkeling van de Humanites Campus heeft op de bewoners van het Doelencomplex. Het was dan ook een geen makkelijk besluit om te kiezen voor het Campusmodel dat uitgaat van de sloop van woningen van onze inwoners. Alles is er dan ook op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De sociale huurwoningen die gesloopt moeten worden om de nieuwe campus mogelijk te maken worden gecompenseerd in de binnenstad. Het is dus niet zo dat er studentenwoningen in de binnenstad worden gebouwd ten koste van sociale huurwoningen.</p> <p>Zowel aan de Schipholweg als 'buiten de stad' (bv. Bio Science Park) worden</p>	Geen.

			grote aantallen studentenwoningen gebouwd: aan de Schipholweg zullen in ieder geval 400 studentenwoningen worden gebouwd, alsmede een groot aantal goedkope en middeldure huurwoningen.	
9	C	Het is deze inspreker niet duidelijk hoe je na het kennisnemen van de plannen daadwerkelijk inspraak kan krijgen op de plannen.	Door het indienen van een inspraakreactie kan gereageerd worden op het plan dat in de inspraak is gebracht: het Stedenbouwkundig Plan voor de Humanities Campus. Als u een reactie indient kunt u uw reactie, indien gewenst, mondeling toelichten aan de raadscommissie alvorens de gemeenteraad een besluit neemt over het stedenbouwkundig plan.	Geen.
10	C	De plannen van de universiteit getuigen van een grenzeloze fantasie die geen relatie heeft met de werkelijkheid. Leiden is geen kennisstad, behoort niet tot de top van de wereld en de gekozen onderwerpen hebben wereldwijd geen prioriteit.	Als vooraanstaande Europese onderzoeksuniversiteit speelt de Universiteit Leiden een leidende rol in het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Wetenschappelijk onderzoek en onderwijs van hoge kwaliteit zijn cruciaal voor een veilige, gezonde, duurzame, welvarende en rechtvaardige wereld. De universiteit zet zich in voor het ontwikkelen, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke kennis en is een betrouwbaar baken in het nationale en internationale maatschappelijke en politieke debat. In deze tijd van globalisering zijn geesteswetenschappen belangrijker dan ooit. Migratie, integratie, handel en technologie zorgen ervoor dat grenzen tussen landen en culturen vervagen. Om met elkaar te kunnen samenwerken en -leven, is het cruciaal dat we elkaar begrijpen. Geesteswetenschappen bieden het inzicht dat we daarvoor nodig hebben. De Leidse geesteswetenschappen doen het - in vergelijking met andere universiteiten wereldwijd - uitstekend als het gaat om impact van onderzoek en academische reputatie, zo blijkt uit de internationale rankings: <ul style="list-style-type: none"> • Times Higher Education Ranking for Arts and Humanities: positie 23 (2019). • QS World University Ranking by Subject: Arts and Humanities: positie 42 (2018). De Leidse universiteit kan zich meten met de wereldtop van universiteiten. In drie van de vier invloedrijkste rankings van universiteiten wereldwijd stond Leiden in 2018 in de top-100 (ARWU, THE, CWTS Leiden Ranking). Om deze positie te kunnen behouden, en om goed onderwijs en onderzoek te blijven waarborgen, zijn onder meer investeringen in gebouwen noodzakelijk.	Geen.
11	D	Indiener van deze reactie heeft tijdens de bijeenkomsten van de klankbordgroep in 2016 een alternatief plan gepresenteerd: het 'City Campus'-model. In 2017 is de	Als gemeente hechten we veel waarde aan de betrokkenheid, ideeën en adviezen van belanghebbenden. Hun interesse en inbreng wordt zeer gewaardeerd en serieus genomen De ontvangen inbreng is zoveel mogelijk meegenomen in de plannen voor de Humanities Campus. Voor het raadsvoorstel Humanities Campus in 2017 is een beoordeling van verschillende modellen	Geen.

		<p>laatste versie van dit plan gepresenteerd, hierna is er geen contact meer geweest over het alternatieve plan. Ook bij de beoordeling van de diverse stedenbouwkundige modellen op 10 mei 2017 is er geen contact geweest.</p>	<p>gemaakt. Hier maakte ook uw 'City Campus'-model onderdeel van uit. Bij de raadsbehandeling van het voorstel op 6 juli 2017 is het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencolplex) als beste naar voren gekomen en heeft de raad nadrukkelijk gekozen voor uitwerking van dit model -met daarbij de toevoeging dat er ook woningen in het gebied gerealiseerd gaan worden- tot een stedenbouwkundig plan</p> <p>Dit proces is in volledige openbaarheid gebeurd en het is ook mogelijk geweest om in de raadscommissie in te spreken alvorens de raad een besluit nam.</p> <p>De beoordeling van de verschillende modellen is door een team van experts gedaan aan de hand van een afwegingskader.</p>	
12	D	<p>Het Campusmodel betekent weer een volledige isolatie van het Doelenterrein. Alle latere pogingen om dit gedeelte van de stad te verbinden met de rest van de stad worden teniet gedaan. Het terrein reageert op geen enkele manier op zijn omgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het beeld van de Doelengracht als stadsgracht wordt opgeofferd. Er komt een grootschalig gebouw aan de gracht en dat is wat anders dan woningen; • de gebouwen staan met hun rug naar de stad; • de nieuwe binnenplaats wordt volledig omsloten door bebouwing en wordt alleen via de Doelensteeg met de stad verbonden. 	<p>Op 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad gekozen voor uitwerking van het "campusmodel" tot een stedenbouwkundigplan. Het is jammer om te horen dat de plannen u het gevoel geven van <i>isolatie van het Doelenterrein</i>. Er is bij de planvorming juist veel aandacht geweest voor het verbinden van de Humanities Campus met de stad. Uitgangspunt voor de plannen is dat het campusmodel goed aansluit op de ruimtelijke structuur van de stad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn twee belangrijke verbindingen door het gebied heen: de Doelensteeg wordt tot aan de Witte Singel doorgetrokken met een nieuwe brug over de singel en langs de singel komt een doorgetrokken voetgangersverbinding. Hiermee wordt dit gebied nog meer een integraal onderdeel van de stad. • Aan de zijde van de Sebastiaansdoelen zijn woningen gepland om ervoor te zorgen dat er geen achterkantsituatie ontstaat. • De bebouwing aan de Sebastiaansdoelen wordt deels 9 meter en deels 13 meter hoog, vergelijkbaar met de huidige bouwhoogte van de woningbouw van De Sleutels. • De nieuwe parkruimte aan het water ligt aan de twee nieuwe verbindingen door het gebied en zal daarom niet geïsoleerd liggen. Het gebied is volledig openbaar toegankelijk. <p>Er wordt ook belang gehecht aan het verbinden van de omliggende wijken (oost-west) en het verbinden van het Singelpark (noord-zuid). Daarnaast is inpassing in het stedelijk weefsel met een zekere kleinschaligheid voorzien.</p> <p>Een fijnmazig voetgangersnetwerk en een goede doorwaadbaarheid van het gebied zijn essentieel voor het goed functioneren van de campus en integratie van het Singelpark.</p> <p>Hiermee samenhangend komt er een heldere structuur in de</p>	Geen.

			<p>openbare ruimte, waar het in de bestaande situatie nog aan ontbreekt. Een van de belangrijkste effecten van de ontwikkeling van de Humanities Campus is de sterk verbeterde verbinding met de stad en de overige universiteitsgebouwen in de binnenstad, op stedelijk- en lokaal niveau. Dit gebeurt onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De koppeling met het Singelpark: met een verbinding direct om de Hortus botanicus heen met een nieuwe doorgang vanaf de Sterrewacht naar de 5e Binnenvestgracht, de reeds aangelegde voetgangerstunnel onder het historische P.J. Vethgebouw en dan richting het Doelenterrein waar de groene wandelroute onderdeel is van de campus. - Het doortrekken van de Doelensteegverbinding over de Witte Singel naar de Universiteitsbibliotheek. - De verbetering van de historische verbinding met het P.J. Vethgebouw en het Academiegebouw. - Het maken van een nieuw openbaar plein als hart van de campus. <p>Het Lipsius maakt plaats voor het hart van de campus. De verbinding vanaf het Rapenburg met de Universiteitsbibliotheek wordt hiermee een ononderbroken verbinding mogelijk gemaakt door een nieuwe brug. Aan de as ligt het hart van de campus met een verblijfsgebied aan het water. Hiermee wordt de verbinding met de binnenstad sterk verbeterd en wordt juist de huidige geïsoleerde ligging van de campus verholpen.</p> <p>De gebouwen op de Humanities Campus worden met een zekere kleinschaligheid ontworpen, die aansluit bij de binnenstadsomgeving. Gestreefd wordt naar een binnenstadscampus waar gebouwen zich met karakter aan de Witte Singel tonen, met respect voor de omgeving van de Doelengracht en Hortus.</p> <p>De bouwhoogte is maximaal 20m aan het plein en 12-13m langs de randen. De bebouwing trapt daarmee af van het Campushart naar de randen. Aan de Sebastiaansdoelen en Hortuszijde worden de gebouwen meer ingetogen met verplichte setback of kap over minimaal 2/3 van de lengte van het gebouw.</p>	
13	D	<p>Het City Campus-model betekent wel een verbinding van het Doelenterrein met de stad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Doelensteeg wordt de primaire as die de campus met de stad verbindt; 	<p>Op 6 juli 2017 heeft de Raad nadrukkelijk gekozen voor uitwerking van het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex) met daarbij de toevoeging dat er ook woningen in het gebied gerealiseerd gaan worden, tot een stedenbouwkundig plan en niet voor het "City Campus-model". Wij kunnen ons voorstellen dat deze keuze niet voor iedereen goed voelt. Een heroverweging van deze keuze is echter niet aan de orde in deze inspraakprocedure.</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> de Doelengracht blijft een echte stadsgracht met woningen, aan het plein worden nieuwe woningen gecreëerd. 	De verbinding van het Doelenterrein met de stad heeft veel aandacht gehad in het maken van de huidige plannen van de Humanities Campus. Hoe deze verbinding terug te vinden is in de plannen staat beschreven onder punt 12.	
14	D	<p>Bij de beoordeling van de stedenbouwkundige modellen op 10 mei 2017 is een aantal onjuiste aannames en methodes toegepast:</p> <ul style="list-style-type: none"> de waardering voor het City Campus-model bij het uitwerkingsthema stedenbouwkundige structuur is +/-, terwijl in de uitgebreide omschrijving er meer positieve punten zijn genoemd dan bij het Campusmodel; de versimpeling van de uitgebreide waardering via een compacte matrix is niet juist; het behouden van het Huizingagebouw wordt bij de waardering van het City Campusmodel als negatief voor de kwaliteit van de openbare ruimte gezien, terwijl dit gebouw in het Campusmodel ook behouden blijft, zonder negatieve beoordeling; bij het thema functiemenging wordt een planeconomisch argument opgevoerd, dit is daarvoor niet de plek nu het om stedenbouw gaat; 	Uit uw reactie maken we op dat u vraagtekens zet bij de wijze waarop de modellen in het verleden zijn beoordeeld. De keuze voor het Campusmodel en wijze waarop die tot stand is gekomen staan niet (meer) ter discussie. De raad heeft op 6 juli 2017 nadrukkelijk gekozen voor het Campusmodel. Dat model is dan ook verder uitgewerkt in een stedenbouwkundig plan dat nu ter inspraak ligt. Wij waarderen uw betrokkenheid die voor ons blijkt uit uw zorgvuldige en uitgebreide reactie.	Geen.

		<ul style="list-style-type: none"> • sociale implicaties van de modellen zijn niet meegenomen in de waardering, terwijl deze van wezenlijk belang zijn voor het creëren van draagvlak; • er zijn verregaande beslissingen genomen terwijl de onder 'uitwerking' genoemde punten nog niet zijn uitgewerkt. 		
15	D	Een heroverweging van de keuze voor 1 van de modellen op basis van meer onderzoek is nodig.	<p>Wij delen uw mening dat heroverweging van de modellen op basis van meer onderzoek nodig is niet.</p> <p>De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd en wij zijn van mening dat er een integrale belangenafweging is gemaakt. Hier is bijvoorbeeld aan toegevoegd dat er ook woningen in het gebied gerealiseerd gaan worden.</p>	Geen.
16	E	Er is een inspraakprocedure gestart voor het stedenbouwkundig plan en het beeldkwaliteitsplan terwijl er nog helemaal geen zicht is op een ordentelijk plan van aanpak voor de herhuisvesting van bewoners van het Doelencomplex.	<p>Wij herkennen uw zorg voor de bewoners van het Doelencomplex en zijn ons ten zeerste bewust van de impact van de plannen op de bewoners. Alles is er dan ook op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De raad heeft in 2017 besloten welk proces gevolgd zal worden. Daarin is besloten dat er parallel aan het opstellen van het stedenbouwkundig- en beeldkwaliteitsplan onderzoek wordt gedaan naar locaties waar woningen gecompenseerd kunnen worden. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de herhuisvesting van bewoners, waarin de locaties zijn opgenomen, het herhuisvestingsproces is beschreven en de spelregels die worden gehanteerd bij de herhuisvesting. Wij willen hiermee de bewoners inzicht en duidelijkheid verschaffen</p> <p>Nadat er besluitvorming over het stedenbouwkundig plan, beeldkwaliteitsplan en plan van aanpak herhuisvesting heeft plaatsgevonden, zal er een zogenaamd Sociaal Plan worden opgesteld en wordt er een concreet maatwerk aanbod aan de huidige bewoners van het Doelencomplex gedaan. Een definitief besluit tot sloop vindt pas plaats nadat een onafhankelijk deskundige het aanbod heeft getoetst.</p>	Geen.

17	E	<p>Het college maakt de keuze voor het slopen van 58 woningen zonder de noodzaak hiervan aan te tonen. Hierdoor worden 91 bewoners ernstig benadeeld en voor een voldongen feit geplaatst. Zowel de universiteit als de gemeente lijken de bewoners slechts als verplaatsbare pionnen te beschouwen.</p>	<p>Wij zijn ons ten zeerste bewust van de gevoelige situatie en de individuele belangen van de bewoners van het Doelencomplex. Het is dan ook een lastig besluit geweest dat de raad in 2017 heeft genomen om een plan te gaan maken dat uitgaat van sloop van het Doelencomplex. Het besluit is genomen op basis van een integrale belangenafweging.</p> <p>De gemeente is zich er eveneens van bewust dat de voorgenomen herhuisvesting van de bewoners een grote impact heeft op de bewoners en voor veel onzekerheid zorgt. Alles is er dan ook op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De gemeente spant zich in om de bewoners zo goed mogelijk te informeren, duidelijkheid te verschaffen en te waarborgen dat de bewoners een passend individueel maatwerk aanbod wordt gedaan. Pas nadat dit aanbod door een onafhankelijke deskundige is getoetst wordt besloten tot sloop. Hiermee is geborgd dat de bewoners een redelijk en passend aanbod krijgen.</p>	Geen.
18	E	<p>De bewoners van het Doelencomplex zijn niet serieus als belanghebbende bij het proces betrokken geweest. Voor 2015 zijn er al gesprekken tussen gemeente en universiteit geweest zonder dat de bewoners daar iets van wisten.</p>	<p>De gemeente betreurt het dat bij de bewoners van het Doelencomplex het gevoel is ontstaan dat zij als belanghebbenden niet serieus bij het proces betrokken zijn want alles is er op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan.</p> <p>Voor 2015 zijn er inderdaad verkennende gesprekken tussen gemeente en universiteiten gevoerd en onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden voor vernieuwing van de huidige Humanities Campus. Daar hebben wij u inderdaad niet over geïnformeerd. Het waren slechts verkennende gesprekken zonder zekerheden.</p> <p>Zodra ideeën serieuzer werden is contact opgenomen met woningbouwcorporatie De Sleutels en zijn gesprekken gevoerd (2014)..</p> <p>In november 2015 is er een eerste informatiebijeenkomst geweest met de bewoners van het Doelencomplex met als doel een toelichting te geven op de universitaire ambities.</p> <p>Voorafgaand aan het raadsbesluit van juni 2017 heeft de bewonerscommissie van het Doelencomplex en de huurdersbelangenvereniging meegedaan met het eerste participatietraject: klankbordgroepbijeenkomsten onder de regie van de Universiteit Leiden van juni 2016 tot februari 2017).</p> <p>Na het raadsbesluit van 6 juli 2017 zijn de bewonerscommissie van het Doelencomplex en de huurdersbelangenvereniging uitgenodigd voor het tweede</p>	Geen.

			<p>participatieproces (onder de regie van de gemeente Leiden). In december 2016 heeft De Sleutels per brief aangegeven af te zien van overleg met de universiteit. De bewonerscommissie heeft ervoor gekozen niet mee te doen in het tweede participatietraject (geen deelname in klankbörgroep). Deze keuze hebben de gemeente Leiden en de Universiteit Leiden gerespecteerd. Wel zijn er enkele individuele bewoners op persoonlijke titel aanwezig geweest tijdens de eerste en laatste klankbordgroep bijeenkomst.</p> <p>Recent is het contact hersteld: op 1 april 2019 is een informatieavond georganiseerd voor de bewoners.</p> <p>Wij kunnen ons voorstellen dat de impact van het besluit om uw woningen te slopen voor u groot is en hebben begrip voor uw gevoel.</p>	
19	E	<p>Bewoners zijn hun gevoel van veiligheid kwijtgeraakt: sommigen wonen al meer dan 30 jaar in het Doelencomplex en moeten nu hun huis uit.</p> <p>Er is geen vertrouwen in een 'onafhankelijke' procesbegeleider of partij die het aanbod zal beoordelen.</p>	<p>De gemeente beseft zich dat het kwijtraken van uw veilige haven grote impact heeft. Het besluit om het Campusmodel verder uit te werken (met als gevolg sloop van uw woning) in een stedenbouwkundig plan was daarom ook lastig om te nemen. Graag benadrukken we dat alles er op is gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting.</p> <p>Met de aanstelling van een onafhankelijke deskundige die het aanbod aan de bewoners zal toetsen willen wij waarborgen dat zij een redelijk en passend aanbod wordt gedaan en hopen wij de bewoners rust en vertrouwen te bieden..</p>	Geen.
20	E	<p>Er zijn geen alternatieven uitgewerkt waarin én de universiteit kan uitbreiden, én de woningen behouden kunnen blijven. Hier is onvoldoende aandacht voor geweest.</p>	<p>De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd gemaakt en het proces is transparant, in openbaarheid gedaan.</p>	Geen.
21	E	<p>De conclusie van de universiteit dat haar eigen voorkeursplan het hoogst scoort is zonder duidelijke motivering overgenomen door de gemeente.</p> <p>Een voorbeeld: het Campus alternatief model, waarbij alle huizen kunnen blijven staan en er meer onderwijsruimte komt zorgt voor echte functiemenging. In de beoordeling van de modellen</p>	<p>De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd en het proces is transparant, in openbaarheid gedaan.</p>	Geen.

		scoort dit alternatieve model even goed, maar toch wordt uiteindelijk gekozen voor het Campusmodel. Het is niet duidelijk waarom de gemeente deze keuze heeft gemaakt.		
22	E	Het argument voor de sloop van de bestaande woningen is tekort aan onderwijsruimte. Er ontbreken cijfers over de oppervlakte van de huidige beschikbare onderwijsruimtes op het Doeleneiland en die in het stedenbouwkundig plan.	De gegevens die u mist kunt u vinden in de bij het stedenbouwkundig plan opgenomen bijlage 'Memo toelichting programma', waar in bijlage 1 de onderbouwing van het benodigd aantal m ² is opgenomen evenals het programma dat bij start van de ontwikkeling in 2014-2015 in het gebied aanwezig was. En op pagina 76 van het stedenbouwkundige plan is het oppervlak te vinden dat in de toekomst gerealiseerd kan worden in het gebied.	Geen.
23	E	De voorgenomen plannen omvatten inmiddels ook 50 universitair gerelateerde woningen. Volgens de redenering van de universiteit is er geen synergie tussen de huidige bewoners en de universiteit, onder andere vanwege wederzijdse overlast. Juist hierover vindt al jaren goede gesprekken plaats tussen bewoners en universiteit. De universiteit concludeert dat de universiteit en de gemeente denken dat de gekozen doelgroep (voor de nieuwe woningen) goed aansluit bij het realiseren van een levendig campusgebied en zorgt voor verbinding met de binnenstad. Is de argumentatie van de universiteit nu ook die van de gemeente geworden?	De bijlage 'Toelichting programma Humanities Campus' (11 maart 2019) bij het stedenbouwkundig plan bevat een omschrijving en nadere onderbouwing van het beoogde woonprogramma. Dit stuk is een gemeenschappelijk standpunt van de gemeente en de universiteit. Tevens is gebleken dat alleen kleinere woningen goed inpasbaar zijn in het plan. Deze woningomvang sluit goed aan op de universiteit gerelateerde doelgroep.	Geen.
24	E	Hoe past het stedenbouwkundig plan in de warmtevisie van de gemeente?	Het plan sluit aan bij de Warmtevisie: voor de Humanities Campus wordt ingezet op de toepassing van alternatieven voor aardgas zoals zonnepanelen en warmtekoude-opslag. Hoewel de Humanities campus niet in een van de prioritaire wijken zoals opgenomen in de Warmtevisie ligt om aardgasvrij te	Geen.

			worden zetten we daar wel op in.	
25	E	Er ontbreekt een financiële onderbouwing van het stedenbouwkundig plan: wat betaalt de gemeente, en dus de Leidse burger, hieraan mee?	Al het vastgoed van de Humanities Campus wordt gerealiseerd door en voor rekening van de Universiteit Leiden. In de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en de Universiteit Leiden zijn nadere afspraken gemaakt over de vergoeding van de gemeentelijke plankosten door de universiteit Leiden en over de realisatie en bekostiging van de herinrichting van de openbare ruimte. De gemeente betaalt een deel van de inrichting van de openbare ruimte.	Geen.
26	F	Er is de bewoners van het Doelencomplex een rampspoed overkomen door de plannen voor hun woningen. Dit heeft ook psychische klachten tot gevolg voor deze bewoners.	Dat is vervelend om te horen en zeker niet de bedoeling. De gemeente is zich ten eerste bewust dat de voorgenomen herhuisvesting van de bewoners een grote impact heeft en voor veel onzekerheid zorgt. De gemeente spant zich daarom ook in om de bewoners zo goed mogelijk te informeren, duidelijkheid te verschaffen en te zorgen dat bewoners een redelijk en passend maatwerk aanbod krijgen. Om bewoners enige rust en vertrouwen daarin te bieden zal het aanbod worden getoetst door een onafhankelijke deskundige.	Geen.
27	F	De universiteit is de afgelopen jaren behoorlijk gegroeid: was in 1940 slechts 3,5% van de Leidse bevolking student, inmiddels is dat 20%, meer dan de meeste andere universiteitssteden. En dit moet nog toenemen met de nieuwe campus... Leiden als stad heeft geprofiteerd van de universiteit maar deze groei kent ook nadelen. Denk hierbij aan huisvestingsproblemen voor studenten en secundair voor de andere inwoners in Leiden en de overlast van fietsen in de binnenstad met zijn historisch bepaalde grootte. De groei van Leiden zelf heeft daarom vooral buiten de historische kern moeten plaatsvinden.	Studenten horen bij de internationale kennisstad die Leiden wil zijn. Uit cijfers van de afdeling Beleidsonderzoek blijkt dat op 1 januari 2018 ongeveer één van elke acht inwoners van Leiden (12,3%) een student hoger onderwijs (HBO of universiteit) was. Naast 2.700 extra studentenkamers, zal Leiden de komende jaren ook 8.100 woningen voor niet-studenten bouwen, waaronder 30% sociale huur woningen. Zaken zoals overlast van studenten door bijvoorbeeld fietsen zijn terecht zorgen en zijn meegenomen in de planvorming, zodat hier goede oplossingen voor bedacht worden.	Geen.
28	F	Is het moreel juist dat er 58 woningen gesloopt worden om plaats te maken voor groen en 50	Leiden is een geliefde stad, dit blijkt uit de grote behoefte aan woningen voor diverse doelgroepen. In het Beleidsakkoord 2018-2022 is afgesproken om circa 8.500 woningen bij te bouwen in Leiden, waaronder 30% sociale woningbouw. Bij	Geen.

		<p>studentenwoningen? Er zijn grenzen aan de groei, voor alle betrokkenen in Leiden binnen de singels. Er dient een goed evenwicht tussen aantallen bewoners en studenten te zijn en de belangen van alle betrokkenen dienen gewogen te worden. Er dient gerechtigheid voor alle betrokkenen te zijn.</p>	<p>de diverse ontwikkellocaties, denk hierbij aan het stationsgebied, de Schipholweg, het Lammenschansgebied, wordt telkens gekeken naar een goede menging van functies en type woningen. Alleen op deze manier kan de stad én bouwen voor haar inwoners en toekomstige inwoners én kan Leiden een leefbare stad blijven waarin diverse bewoners naast elkaar en met elkaar samenleven.</p> <p>Het motiveren van besluiten gaat altijd vanuit het oogpunt van algemeen belang. Dit is ook bij de Humanities Campus het geval: het belang van de universiteit wordt afgewogen tegenover andere belangen. Daarbij is gekozen voor een model waarbij 58 sociale huurwoningen op deze locatie plaats maken voor een nieuw onderwijsgebouw van de universiteit en gecompenseerd worden op andere locaties in de binnenstad.</p> <p>De gemeente is zich terdege bewust van het feit dat dit voor de betrokken bewoners een grote impact heeft, maar wij zijn van mening dat het proces van besluitvorming op een juiste wijze is doorlopen en dat er een integrale belangenafweging is gemaakt alvorens tot het raadsbesluit van 6 juli 2017 te komen.</p>	
29	G	<p>Het stedenbouwkundig plan doet afbreuk aan het beschermd stadsgezicht</p>	<p>Wij herkennen ons niet in uw mening dat het stedenbouwkundige plan afbreuk doet. Wij zien de ontwikkeling als een mooie toevoeging op het beschermd stadsgezicht.</p> <p>Het gebied heeft vanaf de 17^e eeuw een eigen karakteristiek. Dat is ook in de huidige vorm sterk het geval. Doormiddel van het doortrekken van de Doelensteeg en het afbouwen van de hoogte richting Doelengracht wordt aangesloten bij de structuur van de historische stad. Wel blijft het gebied zich onderscheiden van het aangrenzend stadsdeel. Een zichtlijnenonderzoek laat zien dat de volumes geen invloed hebben op belangrijke zichtlijnen vanuit de binnenstad.</p>	Geen.
30	G	<p>De noodzaak van sloop van twee complexen is niet aangetoond.</p>	<p>De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd.</p>	Geen.
31	G	<p>Aanname van het stedenbouwkundig plan met sloop van het Doelencomplex tast de rechtspositie van de bewoners/eigenaar van de woningen aan. Zolang er geen</p>	<p>Alles is er op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De raad heeft in 2017 besloten welk proces gevolgd zal worden. Daarin is besloten dat er parallel aan het opstellen van het stedenbouwkundig- en beeldkwaliteitsplan onderzoek wordt gedaan naar locaties waar woningen gecompenseerd kunnen worden. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor</p>	Geen.

		akkoord met deze partijen ligt is er sprake van onbehoorlijk bestuur. Er ligt slechts een niet-uitgewerkt alternatief voor de bewoners.	de herhuisvesting van bewoners, waarin de locaties, het herhuisvestingsproces en de te hanteren spelregels zijn beschreven. Nadat er besluitvorming over het stedenbouwkundig plan, beeldkwaliteitsplan en plan van aanpak herhuisvesting heeft plaatsgevonden, zal er een zogenaamd Sociaal Plan worden opgesteld en wordt er een concreet maatwerkeraanbod aan de huidige bewoners van het Doelencomplex gedaan. Een definitief besluit tot sloop vindt pas plaats nadat een onafhankelijk deskundige het aanbod heeft getoetst.	
32	G	Het stedenbouwkundig plan schaadt de diversiteit van de wijk: er is slechts voorzien in nieuwe woningen voor studenten.	De bijlage 'Toelichting programma Humanities Campus' (11 maart 2019) bij het stedenbouwkundig plan bevat een omschrijving en nadere onderbouwing van het beoogde woonprogramma. Dit stuk is een gemeenschappelijk standpunt van de gemeente en de universiteit. Beiden zien universiteitsgerelateerd wonen als een passende woonfunctie op de Humanities Campus. Tevens is gebleken dat alleen kleinere woningen goed inpasbaar zijn in het plan. Deze woningomvang sluit goed aan op de universiteit gerelateerde doelgroep.	Geen.
33	G	Het stedenbouwkundig plan gaat uit van sloop van het Lipsiusgebouw. Dit is een potentieel monument en een gedurfd en goed voorbeeld van Nederlandse architectuur uit de jaren '80 van de vorige eeuw.	Uiteraard hebben we aandacht besteed aan de cultuurhistorische waarde van gebouwen. Uit de cultuurhistorische waardestelling die onderdeel vormt van het stedenbouwkundig plan is niet naar voren gekomen dat het Lipsiusgebouw een uitzonderlijke waarde vertegenwoordigt. Wel is het complex tussen de Witte Singel en de Maliebaan van cultuurhistorisch waarde en wordt daarom ook behouden.	Geen.
34	G	Het stedenbouwkundig plan is tot stand gekomen door een veel te beperkte toetsing van de waarde van alternatieve modellen. Zo zijn andere alternatieven buiten beeld en inspraak gehouden.	De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd. Het raadsbesluit uit 2017 voor het Campusmodel en de wijze waarop dat tot stand is gekomen staat niet ter discussie.	Geen.
35	G	Het stedenbouwkundig plan gaat voorbij aan een alternatief model waarbij de twee gebouwen niet gesloopt hoeven te worden. Zo zouden er door renovatie van de bestaande gebouwen meer vierkante meters onderwijsruimten gecreëerd kunnen worden. Bovendien zou een nieuwe	De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd. Het raadsbesluit uit 2017 voor het Campusmodel en de wijze waarop dat tot stand is gekomen staat niet ter discussie. U doet een goede suggestie om de verbinding met de Hortus te maken. Dit is	Geen.

		toegang naar de Hortus kunnen worden gemaakt, waarmee de Hortus de feitelijke campus wordt en er een natuurlijke verbinding ontstaat naar de faculteiten ten zuiden van het WSD-complex.	mogelijk in het Campus model. Het maken van de verbinding is geen onderdeel van de huidige plannen, maar wie weet in de toekomst.	
36	G	Het stedenbouwkundig plan scheidt meer problemen dan dat het oplost. Verkeersbewegingen, parkeerdruk, herhuisvesting zijn nog maar enkele punten van een lange lijst.	<p>Verkeersdruk: Zie onze antwoorden bij vraag 1 en 2.</p> <p>Parkeren: Uitgangspunt dat de nieuwe bewoners van het campusgebied geen parkeervergunning krijgen en dus ook niet met de auto in het gebied hoeven te komen. Qua fietsparkeren worden de bestaande stallingen uitgebreid en goed toegankelijk gemaakt (Cluster Noord, Cluster Zuid, Reuvens). Daarnaast worden nieuwe centrale stallingen onder de nieuwe onderwijsgebouwen gerealiseerd.</p> <p>Herhuisvesting: Alles is er op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De raad heeft in 2017 besloten welk proces gevolgd zal worden. Daarin is besloten dat er parallel aan het opstellen van het stedenbouwkundig- en beeldkwaliteitsplan onderzoek wordt gedaan naar locaties waar woningen gecompenseerd kunnen worden. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de herhuisvesting van bewoners, waarin de locaties, het herhuisvestingsproces en de te hanteren spelregels zijn beschreven.</p> <p>Nadat er besluitvorming over het stedenbouwkundig plan, beeldkwaliteitsplan en plan van aanpak herhuisvesting heeft plaatsgevonden, zal er een zogenaamd Sociaal Plan worden opgesteld en wordt er een concreet maatwerkeraanbod aan de huidige bewoners van het Doelencomplex gedaan. Een definitief besluit tot sloop vindt pas plaats nadat een onafhankelijk deskundige het aanbod heeft getoetst.</p>	Geen.
37	H	Het stedenbouwkundig plan heeft een gebrek aan ruimte voor het Singelpark. Om het Singelpark een doorlopende strook te laten zijn waardoor natuur binnen en buiten de stad uiteindelijk met elkaar verbonden kunnen worden en Leiden daarmee echt aantrekkelijk maken, zou een strook van 20 meter langs de singels vrijgehouden moeten worden. Dit is bij de plannen voor de	<p>Het stedenbouwkundigplan is gemaakt in de geest van het beeldkwaliteitsplan Singelpark. De activiteiten en functies van de universiteit komen in de openbaarheid, er worden parken aan de Singel gecreëerd en de singelparkroute langs het water wordt versterkt.</p> <p>Het Singelpark kan het best omschreven worden als een gevarieerde collage van parkachtige straten, pleinen, terreinen, tuinen en parken, verbonden door een vertakkend netwerk van paden en bruggen. Het is dus veel afwisselender dan een klassiek aaneengesloten park.</p> <p>Het beeldkwaliteitsplan voor het Singelpark zegt over het deel van de Witte Singel: "De vele universiteitsgebouwen en de Hortus botanicus zijn vol met activiteiten, maar ze vinden allemaal binnen of achter hekken plaats. Het profiel van de activiteiten en de functies is duidelijk: gericht op de verspreiding en</p>	Geen.

		campus niet het geval.	ontwikkeling van kennis. Door deze activiteiten en functies meer met de openbare ruimte te verbinden zijn ze niet alleen zichtbaar voor studenten, maar voor alle parkgebruikers. Om de openbare ruimte te activeren, kunnen de waterranden zorgen voor een perfect microklimaat om te studeren of om te lunchen.”	
38	H	Bij het Singelpark ter hoogte van de Sterrenwacht is gebleken dat het Singelpark bij de universiteit in slechte handen is. De universiteit heeft hier allerlei verboden ingesteld. Nabij de campus moet de universiteit dan ook gedwongen worden om een strook van 20 meter vrij te houden en te verkopen aan de gemeente. Dit in ruil voor grond die nu in eigendom is van de gemeente (het Doelencomplex) en nodig is voor de campus.	De universiteit staat zeer welwillend tegenover Singelparkinitiatieven: De universiteit heeft graag meegewerkt aan het verzoek van de gemeente om haar grond bij de Sterrewacht beschikbaar te stellen voor het Singelpark. Daarnaast heeft de universiteit de gehele inrichting van het park betaald. Het park is opengesteld van 's morgens 7.00 uur tot 's avonds 23.00 uur en in overleg met de bewoners is een aantal gebruiksspelregels opgesteld voor het park. Ook bij het PJ Veth gebouw heeft de universiteit in de ontwikkeling rekening gehouden met de wens om de Singelparkroute door het gebouw te trekken. Deze voorbeelden geven aan dat samenwerking heel goed kan werken. Het stedenbouwkundig plan is een coproductie tussen de universiteit en de gemeente. Het Singelpark en het Beeldkwaliteitsplan Singelpark in het bijzonder zijn ook een van de uitgangspunten voor het stedenbouwkundig plan geweest.	Geen.
39	H	De gemeente dient te streven naar een voor iedereen toegankelijk Singelpark zonder obstakels, hekken of regels opgesteld door anderen dan de gemeente.	Het is inderdaad een goed streven om te zorgen dat het Singelpark voor iedereen toegankelijk is. Samen met universiteit, bewoners, grondeigenaren, musea, corporaties, etc. proberen we een fijne en veilige leefomgeving te creëren. In de samenwerking zijn soms keuzes gemaakt die ertoe leiden dat op bepaalde momenten van de dag gebieden niet toegankelijk zijn (zoals bijvoorbeeld de Hortus Botanicus). De parken van Humanities Campus zijn te allen tijde openbaar toegankelijk.	Geen.
40	H	Als Leiden kiest voor hoogbouw, dan zou het ook echt moeten kiezen voor het Singelpark. Dit houdt in dat soms tegen de belangen van anderen in maatregelen genomen moeten worden om de stad ten behoeve van iedereen groen te maken en te voorzien in natuur die mensen met elkaar en hun omgeving kan	Het Stedenbouwkundig plan voorziet in twee nieuwe groene parken aan de Singel, groene routes langs het water en brede natuurlijke oevers. De (omgeving van de) Humanities Campus zal in de toekomst dus groener worden dan in de huidige situatie. Ook biedt het toekomstige groen meer mogelijkheden voor interactie tussen diverse groepen: de parken van de HC worden allemaal openbaar toegankelijk.	Geen.

		verbinden.		
41	I	<p>Door indiener van deze reactie wordt het uitgangspunt onderschreven dat er waarde gerealiseerd wordt door het toevoegen van voordeuren in het campusgebied en het positieve effect dat dat heeft op de sociale veiligheid. Dit realiseer je door de woonfunctie in te zetten. Het toevoegen van woningen is één van de manieren om achterkanten van gebouwen te voorkomen. Geconstateerd wordt dat de woningnood in Leiden hoog is. Om slechts hierin tegemoet te treden door woningen die bestemd zijn voor studenten en universitair gerelateerde bewoners is niet juist. Dit zijn namelijk contracten van tijdelijke aard. Hierdoor blijft de binding met de stad en de omgeving beperkt. Het is beter om een doelgroep te huisvesten met een regulier huurcontract voor onbepaalde tijd. Alleen dan worden bewoners een onderdeel van een blijvende populatie in dit gebied. Met name het deel gelegen aan de Doelengracht is hiervoor zeer geschikt. Op basis van het bovenstaande dient de woonfunctie in het stedenbouwkundig plan te worden ingevuld met sociale huurwoningen voor reguliere huurders.</p>	<p>De bijlage 'Toelichting programma Humanities Campus' (11 maart 2019) bij het stedenbouwkundig plan bevat een omschrijving en nadere onderbouwing van het beoogde woonprogramma. Dit stuk is een gemeenschappelijk standpunt van de gemeente en de universiteit. Beiden zien universiteitsgerelateerd wonen als een passende woonfunctie op de Humanities Campus. Tevens is gebleken dat alleen kleinere woningen goed inpasbaar zijn in het plan. Deze woningomvang sluit goed aan op de universiteit gerelateerde doelgroep.</p>	Geen.
42	J	<p>In 2016 startte het inspraaktraject voor de campus. Een ieder kreeg de mogelijkheid om te reageren op</p>	<p>De gemeente en de Universiteit Leiden betreuren en erkennen dat de beoogde uitbreidingsoptie van Cluster Noord onvoldoende is uitgewerkt en in de klankbordgroep is behandeld. Met de VVE van de Witte Poort en het wijkberaad</p>	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor

		<p>mogelijke veranderingen in zijn leefomgeving. Indiener van deze reactie is, als bewoner van de Witte Poort, steeds vertegenwoordigt hierin. Na een eerste smet op het inspraaktraject (wooncomplex De Doelen) zou de gemeente het inspraaktraject nog serieuzer nemen. Het is dan ook teleurstellend om te zien dat indiener van deze reactie geconfronteerd wordt met een zeer ingrijpend plan dat bij de eerdere inspraak geheel niet aan de orde is geweest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de voorgestelde plannen om het universiteitsgebouw aan de kant van de Maliebaan te verhogen (van 5 meter naar 13 meter) betekent een verlies aan uitzicht en een groot verlies aan zonuren in de achtertuin; • de tuin nabij de geplande nieuwbouw aan de Maliebaan verdwijnt volgens de plannen. De gemeente is bezig met een groen stad, duurzaamheid, ontsteden, Duurzaamste Kilometer, en dan dit groen weghalen? De gemeente moet er voor kiezen om deze prachtige stadstuin te behouden. 	<p>is de afspraak gemaakt dat voor deze uitbreidingsoptie een aantal modellen wordt uitgewerkt. De vertegenwoordigers van de VVE en het wijkberaad (deelnemers aan de klankborggroep) zullen hierover worden geraadpleegd. Inmiddels zijn er 3 modellen uitgewerkt voor de uitbreidingsoptie. Ook is een bezonningsstudie gedaan. Daaruit blijkt dat alle drie deze modellen beter zijn qua bezonning voor de omliggende woningen dan de het in het stedenbouwkundig plan opgenomen model. Het stedenbouwkundig plan wordt daarom aangepast: het opgenomen model vervalt en de 3 nieuwe modellen worden als bijlage opgenomen. Indien de uitbreiding van Cluster Noord opportuun wordt zal deze worden uitgewerkt passend binnen in van deze modellen. Eén van de 3 modellen gaat uit van behoud van de tuin.</p>	<p>uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).</p>
43	J	<p>Indiener van deze reactie hoopt dat de gemeente actie onderneemt om het vertrouwen in de</p>	<p>Zie onze reactie bij punt 42.</p>	<p>Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor</p>

		inspraakprocedures te vergroten. Het nu, zonder inspraak, invoegen van de onder punt 42 genoemde wijzigingen getuigt van weinig vertrouwen.		uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
44	K	<p>Het uitgangspunt van het bouwen van een nieuwe en duurzame campus is een goed idee en van groot belang voor Leiden. Het uitgangspunt is een unieke plek in de stad creëren met vermenging van functies.</p> <p>Het nu voorliggende plan draagt op geen enkele manier bij aan functievermenging, kleinschaligheid en een unieke ervaring in de oude binnenstad van Leiden. Er dient een zorgvuldig proces te komen waarbij zowel de belangen van de bewoners en van een mooie toekomstbestendige inclusieve stad worden meegenomen.</p>	<p>In een zorgvuldig ontwerpproces met een klankbordgroep is dit ontwerp tot stand gekomen. In het huidige plan zitten naast pure onderwijsfuncties ook woningen, horeca en kleinschalige retail (copyshop en dergelijke).</p> <p>Daarnaast is een groot gedeelte van de functies op de begane grond openbaar toegankelijk. Hiermee sluit het plan functioneel goed aan op de binnenstad.</p>	Geen.
45	K	<p>Een diverse wijk is een wijk met ook gewone Leidenaren. Er is al erg veel woonruimte voor studenten in de stad en steeds minder voor burgers. In de jaren '80 van de vorige eeuw heeft wethouder Waal heel bewust gekozen voor functiemenging en besloten om 58 woningen te bouwen aan de Doelengracht. Een afgesloten studentencampus was ongewenst in die jaren. Wat is er veranderd dat dit opeens nu wel gewenst is door de gemeente?</p>	<p>De bijlage 'Toelichting programma Humanities Campus' (11 maart 2019) bij het stedenbouwkundig plan bevat een omschrijving en nadere onderbouwing van het beoogde woonprogramma. Dit stuk is een gemeenschappelijk standpunt van de gemeente en de universiteit. Beiden zien universiteitsgerelateerd wonen als een passende woonfunctie op de Humanities Campus.</p>	Geen.

46	K	<p>Het gepresenteerde campusmodel voldoet niet aan het uitgangspunt van een zorgvuldige liefdevolle benadering van de stad met oog op geschiedenis en menselijke maat. Er is geen sprake van kleinschaligheid en functiemenging.</p>	<p>'Nieuw maar vertrouwd' wordt het uitgangspunt van de nieuwe gebouwen aan de Doelenzijde op de Humanities Campus. De uitwerking dient zich niet te vervreemden van het vocabulaire van de Leidse binnenstad. Een rijke detaillering en een mate van plasticiteit in de gevel past in het beeld van de historische binnenstad.</p> <p>De nieuwe universiteitscampus is een open, functioneel en divers gebied met een veelheid aan gebruikers. Er ontstaat een aantrekkelijke leefomgeving en een betere verbinding met de stad. In combinatie met de nieuwe en gerenoveerde gebouwen (met voorzieningen op straatniveau) én langere openingstijden geeft dit een enorme boost aan de levendigheid op het Witte Singel-Doelenterrein; dit geldt voor de openbare ruimte en in de gebouwen. Bovendien zijn de voorzieningen van de Humanities Campus -restaurant, literair café, koffiebar, terrassen, park- ook beschikbaar voor omwonenden en bezoekers van het gebied. Hierdoor zijn er verspreid over de dag mensen aanwezig in de openbare ruimte, waardoor het toezicht en de sociale veiligheid toenemen.</p> <p>Daarbij worden universiteit gerelateerd wonen op 1 of 2 locaties op de campus gerealiseerd (ongeveer 50 woningen). Hiermee wordt functiemenging verder gewaarborgd en is er gedurende de loop van de dag meer activiteit en sociale controle op straat.</p>	Geen.
47	K	<p>Het gebied zou model moeten staan voor de integratie van de universiteit met het gewone stadsleven. In het plan is sprake van alle ingangen rond een ontmoetingsplek zonder ruimte voor een connectie met de stad.</p>	<p>Er is bij de planvorming veel aandacht geweest voor de verbinding van de Humanities Campus met de stad. Er wordt belang gehecht aan het verbinden van de omliggende wijken (oost-west) en het verbinden van het Singelpark (noord-zuid). Daarnaast is inpassing in het stedelijk weefsel met een zekere kleinschaligheid voorzien.</p> <p>Een fijnmazig voetgangersnetwerk en een goede doorwaadbaarheid van het gebied zijn essentieel voor het goed functioneren van de campus en integratie van het Singelpark.</p> <p>Hiermee samenhangend komt er een heldere structuur in de openbare ruimte, waar het in de bestaande situatie nog aan ontbreekt.</p> <p>Een van de belangrijkste effecten van de ontwikkeling van de Humanities Campus is de sterk verbeterde verbinding met de stad en de overige universiteitsgebouwen in de binnenstad, op stedelijk- en lokaal niveau. Dit gebeurt onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De koppeling met het Singelpark: met een verbinding direct om de Hortus botanicus heen met een nieuwe doorgang vanaf de Sterrewacht naar de 5e 	Geen.

			<p>Binnenvestgracht, de reeds aangelegde voetgangerstunnel onder het historische P.J. Vethgebouw en dan richting het Doelenterrein waar de groene wandelroute onderdeel is van de campus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het doortrekken van de Doelensteegverbinding over de Witte Singel naar de Universiteitsbibliotheek. - De verbetering van de historische verbinding met het P.J. Vethgebouw en het Academiegebouw. - Het maken van een nieuw openbaar plein als hart van de campus. <p>Het Lipsius maakt plaats voor het hart van de campus. De verbinding vanaf het Rapenburg met de Universiteitsbibliotheek wordt hiermee een ononderbroken verbinding, mogelijk gemaakt door een nieuwe brug. Aan de as ligt het hart van de campus met een verblijfsgebied aan het water. Hiermee wordt de verbinding met de binnenstad sterk verbeterd en wordt juist de huidige isolerende ligging van de campus verholpen.</p>	
48	K	<p>Het stedenbouwkundig plan toont een in zichzelf gekeerde campus. In de huidige situatie is de hele binnenstad van Leiden een campus. Deze unieke situatie kan een 'unique selling point' van de universiteit zijn. Overal in de wereld staan campussen. Leiden heeft de kans om deze te integreren in de binnenstad. Het naar binnen gekeerde model is geen uniek visitekaartje.</p>	<p>Er is bij de planvorming veel aandacht geweest voor de verbinding van de Humanities Campus met de stad. Er wordt belang gehecht aan het verbinden van de omliggende wijken (oost-west) en het verbinden van het Singelpark (noord-zuid).</p> <p>Daarnaast is inpassing in het stedelijk weefsel met een zekere kleinschaligheid voorzien. Een fijnmazig voetgangersnetwerk en een goede doorwaadbaarheid van het gebied zijn essentieel voor het goed functioneren van de campus en integratie van het Singelpark.</p> <p>Hiermee samenhangend komt er een heldere structuur in de openbare ruimte, waar het in de bestaande situatie nog aan ontbreekt.</p> <p>Een van de belangrijkste effecten van de ontwikkeling van de Humanities Campus is de sterk verbeterde verbinding met de stad en de overige universiteitsgebouwen in de binnenstad, op stedelijk- en lokaal niveau.</p> <p>Dit gebeurt onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De koppeling met het Singelpark: met een verbinding direct om de Hortus botanicus heen met een nieuwe doorgang vanaf de Sterrewacht naar de 5e Binnenvestgracht, de reeds aangelegde voetgangerstunnel onder het historische P.J. Vethgebouw en dan richting het Doelenterrein waar de groene wandelroute onderdeel is van de campus. - Het doortrekken van de Doelensteegverbinding over de Witte Singel naar de Universiteitsbibliotheek. - De verbetering van de historische verbinding met het P.J. Vethgebouw en het 	Geen.

			<p>Academiegebouw.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het maken van een nieuw openbaar plein als hart van de campus. <p>Het Lipsius maakt plaats voor het hart van de campus. De verbinding vanaf het Rapenburg met de Universiteitsbibliotheek wordt hiermee een ononderbroken verbinding, mogelijk gemaakt door een nieuwe brug. Aan de as ligt het hart van de campus met een verblijfsgebied aan het water. Hiermee wordt de verbinding met de binnenstad sterk verbeterd en wordt juist de huidige isolerende ligging van de campus verholpen.</p>	
49	K	Er kan een groene ontmoetingsruimte gecreëerd worden door de Hortus bij de faculteit te betrekken.	De Hortus botanicus Leiden is de oudste botanische tuin van Nederland, de tuin is altijd (vanaf het begin in 1590) toegankelijk geweest voor publiek. Het fysiek betrekken van de Hortus bij de campus is niet aan de orde, omdat Hortus Botanicus een wetenschappelijke tuin is waar onderzoek wordt gedaan. En dus geen park.	Geen.
50	K	Er kan een bovenplein op het Lipsius worden gecreëerd met een brug naar de universitaire panden aan de overkant van de singel. Zo krijgt het verkeer meer doorgang. Door deze ruimtewinst kunnen de woningen van het Doelencomplex blijven staan.	<p>De betrokkenheid van omwonenden en andere geïnteresseerden wordt ontzettend gewaardeerd en hun inbreng is zoveel mogelijk meegenomen in de plannen voor de Humanities Campus.</p> <p>Het toepassen van verhoogde pleinen en bruggen over openbare ruimte heen is in het verleden vaker toegepast in naoorlogse stedenbouw en heeft in de loop der tijd geleid tot ongewenste situaties, met sociaal onveilige plekken, onduidelijke routing, lastige adressering en in zijn geheel een onoverzichtelijke stedenbouwkundige opzet die weinig bijdraagt aan levendigheid en sociale controle op straatniveau. Er ontstaan hiermee donkere stegen onder bruggen en verhoogde pleintjes en buitenstaanders kunnen zich niet oriënteren. Een dergelijk concept past bovendien zeer zeker niet in de binnenstad van Leiden, waar juist levendigheid op straat van primair belang is.</p> <p>Tot slot zou het beschermd gezicht van de Witte Singel ernstig worden aangetast als er bruggen op zo'n hoogte zouden worden gemaakt naar de overkant.</p>	Geen.
51	K	Er ligt nog geen herhuisvestingsplan. De raad dient pas een besluit te nemen over het stedenbouwkundig plan als er een duidelijk plan ligt dat voldoet aan de eisen die de raad heeft gesteld: iedere bewoner heeft recht op een woning die qua ruimte, prijs en locatie vergelijkbaar is met de	De gemeente is zich er ten eerste van bewust dat de voorgenomen herhuisvesting van de bewoners een grote impact heeft en voor veel onzekerheid zorgt. De gemeente spant zich in om de bewoners zo goed mogelijk te informeren, duidelijkheid te verschaffen en te zorgen dat bewoners een passend aanbod wordt gedaan. Er is door de gemeenteraad besloten eerst te werken aan de uitwerking van het stedenbouwkundig- en beeldkwaliteitsplan, en parallel daaraan worden de compensatielocaties voor de sociale woningbouw verkend. Nadat er besluitvorming over deze plannen heeft plaatsgevonden, zal er een Sociaal Plan worden opgesteld en wordt er een concreet maatwerkplan aan	Geen.

		woning die achtergelaten moet worden.	de huidige bewoners van het Doelencomplex gedaan. Ook is vastgelegd dat er pas wordt besloten tot sloop nadat dit aanbod is getoetst door een onafhankelijke deskundige. Hiermee is geborgd dat de bewoners een redelijk en passend aanbod krijgen.	
52	K	Er is geen onafhankelijke commissie door de raad gevormd die de verschillende modellen voor de campus heeft beoordeeld. Nu is de voorkeur van de universiteit klakkeloos overgenomen.	Bij de raadsbehandeling van het raadsvoorstel Humanities Campus op 6 juli 2017 heeft de raad nadrukkelijk gekozen voor uitwerking van het "campusmodel" (dat uitgaat van sloop van het Doelencomplex) tot een stedenbouwkundig plan. De gemeente is zich ten zeerste bewust dat dit voor de betrokken bewoners een grote impact heeft. Het nemen van het besluit was dan ook lastig. Wij zijn van mening dat het proces van besluitvorming op een juiste wijze is doorlopen en dat er een goede integrale belangenafweging is gemaakt. Deze keuze en de afweging daarbij zijn geen onderdeel van het huidige inspraaktraject; immers de raad heeft daarover al een besluit genomen. Wat nu voorligt is het stedenbouwkundig plan waarover nog bestuurlijke besluitvorming moet plaatsvinden.	Geen.
53	K	Aan de Raamsteeg 2 staat een prachtig, historisch museum leeg dat voldoet aan de visie voor de campus: <ul style="list-style-type: none"> • het gebouw bestaat al en is een visitekaartje waar studenten kunnen studeren en genieten van de binnenstad; • het gebouw is ontworpen door dezelfde architect als het P.J. Vethgebouw. Er ontstaat daardoor een beeld van historie wat toch echt bij geesteswetenschappen hoort; • er is al een prachtige buitenruimte bij het Van der Werfpark; • het gebouw kan verbouwd worden zonder lesprogramma's te onderbreken. Dit was een 	Altijd goed om naar verschillende oplossingen te kijken. Een belangrijk succesvoorwaarde voor de universiteit is het clusteren van activiteiten. Opgedane ervaringen leren dat een te grote afstand tussen gebouwen een negatief effect heeft. Dat is ook de reden dat in het verleden de gebouwencomplexen in de Hugo de Grootstraat is afgestoten. De looptijd naar de Raamstraat is 12 minuten, en dat is te lang. Het gebouw aan de Raamsteeg is een rijksmonument. Ervaring leert dat het ontwikkelen van een monument grote beperkingen kent en forse investeringen vereist. Aanpassingen die nodig zijn om de plattegronden en installaties geschikt te krijgen zijn enorm. Vaak is jaren niet geïnvesteerd in onderhoud en zijn de kosten voor benodigde aanpassingen in verduurzaming zodanig dat het financieel niet haalbaar is. Specifiek voor dit gebouw geldt dat het een voormalig magazijn betreft met stalen roostervloeren. De ruimten zijn veelal groot en hoog; niet erg geschikt voor de functies van faculteit Geesteswetenschappen. Met de Humanities Campus wordt beoogd een campus te realiseren waarbij de onderlinge gebouwen met meerdere functies op korte afstand van elkaar staan.	Geen.

		<p>van de argumenten die is aangedragen voor de sloop van het Doelencomplex;</p> <ul style="list-style-type: none"> • het plan kan snel gerealiseerd worden zonder lange juridische procedures rond sloop en herhuisvesting; • er zijn grote zalen aanwezig in het pand en er kunnen moderne collegezalen gebouwd worden met uitzicht op het park; • het gebouw bevindt zich op 12 minuten lopen van de Universiteitsbibliotheek door het mooiste deel van Leiden; • het plan is op de lange termijn duurzamer: woningen blijven staan, monumenten worden gebruikt in plaats van leeg te staan; • het gebouw op de hoek van de Raamsteeg met de Doezastraat staat ook leeg en kan dus bij het complex betrokken worden. 		
54	K	<p>Er zijn twijfels over de financiële uitvoerbaarheid van het stedenbouwkundig plan. De aantallen Nederlandse studenten zullen krimpen de komende jaren, de groei zit in buitenlandse studenten waar ook al geen woonruimte voor is. Dit wordt</p>	<p>De Humanities Campus wordt gerealiseerd door en voor rekening en risico van de Universiteit Leiden. Gemeente en universiteit hebben nadere afspraken gemaakt over de vergoeding van de plankosten van de gemeente door de universiteit en de financiële bijdrage van de gemeente aan de inrichting van de openbare ruimte.</p> <p>De bijlage 'Toekomst WSD complex ruimtebehoefte' beschrijft de groeioprognose van de universiteit.</p>	Geen.

		een volgend mislukt avontuur na de twee mislukte ROC-panden die de stad nu ontsieren.		
55	K	Hoeveel geld uit algemene middelen gaat er betaald worden voor de plannen voor de campus? Wie betaalt er voor de woningen van het Doelencomplex mochten deze gesloopt worden? Zijn deze kosten meegenomen in de begroting van de gemeente? Er dient een onafhankelijk onderzoek ingesteld te worden naar de financiële haalbaarheid van de plannen voor de campus.	Al het vastgoed van de Humanities Campus wordt gerealiseerd door en voor rekening van de Universiteit Leiden. Dit is inclusief kosten om de ontwikkeling mogelijk te maken (bv. sloop). In de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en de Universiteit Leiden zijn nadere afspraken gemaakt over de vergoeding van de gemeentelijke plankosten door de universiteit Leiden en over de realisatie en bekostiging van de herinrichting van de openbare ruimte. De gemeente betaalt een deel van de inrichting van de openbare ruimte.	Geen.
56	L	Het beoogde centrale onderwijsgebouw aan de Doelengracht overschrijdt de hoogte van het bestemmingsplan, dit is niet gewenst.	Het bestemmingsplan is niet de basis geweest voor dit stedenbouwkundig plan: het Campusmodel is de basis voor het stedenbouwkundig plan. Daarnaast is de overschrijding beperkt: het huidige Doelencomplex heeft een hoogte van (maximaal) 12 meter aan de kant van de Doelengracht. De nieuwbouw mag, volgens het stedenbouwkundig plan, aan de kant van de gracht maximaal 13 meter hoog zijn. De hoogte loopt getrapd op richting het nieuwe park aan de singel. Het zichtlijnenonderzoek dat onderdeel uitmaakt van het stedenbouwkundig plan toont aan dat het niet zichtbaar zal zijn vanuit de aangrenzende binnenstad. De bouwhoogtes zijn dus goed afgestemd op hun omgeving.	Geen.
57	L	Het architectonische en bouwkundige beeld van de binnenstad wordt vooral gekenmerkt door fijnmazigheid. De beoogde nieuwbouw is veel te grofmazig. De nieuwbouw bestaat uit 'blokkendozen' die beter aansluiten bij de panden aan de overzijde van de singel dan bij de binnenstad. Zij zouden zelfs niet misstaan op het Leiden Bio Science Park. Variatie in bebouwing is nodig, maar in het stedenbouwkundig plan is geen	Individuele gebouwen en variatie zijn inderdaad van belang. Dat willen ook wij graag realiseren. Mede op basis van uw opmerking hebben we besloten een extra regel aan het beeldkwaliteitsplan toe te voegen waarin opgenomen wordt dat de nieuwe gebouwen in verschijningsvorm en materialisatie uniek en onderscheidend moeten zijn. Het stedenbouwkundig plan geeft geen beeld van de architectonische uitwerking van de individuele gebouwen. Het gebied kent vanaf de 17 ^e eeuw niet de fijnmazige structuur van de binnenstad maar juist een samenstel van grotere gebouwen en open ruimtes. Ook nu is dat het geval. Deze karakteristiek is uitgangspunt geweest voor het stedenbouwkundig plan. 'Nieuw maar vertrouwd' wordt het uitgangspunt van de nieuwe gebouwen aan de Doelenzijde op de Humanities Campus. De uitwerking dient zich niet te vervreemden van het vocabulaire van de Leidse	Geen voor stedenbouwkundig plan; Wel wordt in het beeldkwaliteitsplan een extra regel opgenomen om variatie te waarborgen (zie pagina 27 BKP) en is een extra lichtere steenkleur toegevoegd (zie pagina 28) . Alle impressiebeelden zijn hier op aangepast .

		sprake van individuele gebouwen en variatie.	<p>binnenstad. Een rijke detaillering en een mate van plastic in de gevel past in het beeld van de historische binnenstad. Daarnaast is inpassing in het stedelijk weefsel met een zekere kleinschaligheid gewenst.</p> <p>Principes die worden toegepast om variatie en kwaliteit te garanderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vasthouden aan silhouet van het WSD-complex, met een bouwhoogte die past bij de binnenstad, - Activering van de plinten ten behoeve van levendigheid, - Voortbouwen op het principe van kleinschaligheid en herkenbare eenheden (geleding van de gevels, de gebouwopzet en het zichtbaar maken van functies), - De bestaande verhouding tussen buiten en binnen en tussen openbare en collectieve ruimten herzien vanuit de hedendaagse logica: buitenstraten kunnen binnenstraten worden, en hoven kunnen inpandig worden gemaakt zonder dat de stedenbouwkundige structuur en de heldere opzet van de gebouwen hoeft te worden aangetast, - Verbeteren van de verblijfskwaliteit van de buitenruimte, - Voortbouwen op het bestaande: maatwerk, kleur en detaillering die passen bij de Leidse binnenstad. 	
58	M	Er is ernstig bezwaar tegen het vernielen van het prachtige stadsaanzicht van dit historisch stukje Leiden.	<p>Wij hechten groot belang aan cultuurhistorische waarde. Daarom is er uitvoerig onderzoek naar gedaan. Hieruit blijkt dat de cultuurhistorische waarde van de huidige bebouwing beperkt is. Beoogd wordt om de nieuwe invulling van het gebied beter te laten aansluiten op het historisch stadsbeeld dan de huidige bebouwing. Op die manier streven we ernaar het stadsaanzicht juist te verbeteren.</p>	Geen.
59	N	Het is merkwaardig dat de plannen voor een nieuwe campus uitgewerkt voor besluitvorming klaar liggen terwijl er voor de bewoners nog geen vervangende woonruimte is.	<p>Alles is er op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De raad heeft in 2017 besloten welk proces gevolgd zal worden. Daarin is besloten dat er parallel aan het stedenbouwkundig- en beeldkwaliteitsplan de compensatielocaties voor de sociale woningbouw worden verkend. Zodoende wordt er gewerkt aan een plan van aanpak herhuisvesting, waarmee we duidelijkheid willen bieden aan bewoners waar woningen worden gecompenseerd, hoe het herhuisvestingsproces eruit ziet en welke spelregels worden gehanteerd</p> <p>Nadat er besluitvorming over deze plannen heeft plaatsgevonden, zal er een Sociaal Plan worden opgesteld en wordt er een concreet maatwerkeraanbod aan de huidige bewoners van het Doelencomplex gedaan. Een definitief besluit tot sloop vindt pas plaats nadat een onafhankelijk deskundige het aanbod heeft getoetst.</p>	Geen.
60	N	Tijdens de ontwikkeling en	De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor	Geen.

		afweging van alternatieve modellen bleef het voorkeursmodel van de universiteit domineren. Uiteindelijk is ook de raad meegegaan met het voorkeursmodel van de universiteit. Dit traject verdient alles behalve de schoonheidsprijs. Het zou de gemeente sieren als er een serieuze evaluatie plaatsvindt door een onafhankelijk deskundige om herhaling te voorkomen.	uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017 voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd. De gemeente vindt jammer om te horen dat de keuze voor het Campusmodel nog betwist wordt, maar deze keuze en de afweging daarbij zijn geen onderdeel van het huidige inspraaktraject, want de raad heeft daarover al een besluit genomen. Wat nu voorligt is het stedenbouwkundig plan waarover nog bestuurlijke besluitvorming moet plaatsvinden.	
61	N	Er zijn geen duidelijke antwoorden gekregen op de volgende vragen, zoals gesteld tijdens de raadscommissie Stedelijke Ontwikkeling van 22 juni 2017: <ul style="list-style-type: none"> • waarom gaat het college uit van het voorkeursmodel van de universiteit en niet van het City Campusmodel dat meer openstructuur, meer functiemenging en behoud van bestaande woningen in zag heeft? • is het college van plan om zelf een beoordeling op te stellen van de voor- en nadelen van de verschillende opties of houdt het college vast aan wat de universiteit heeft opgeschreven? • zijn allen mogelijkheden wel uitgeput? • wie bepaalt de keuze van de onafhankelijk expert? 	De diverse mogelijke modellen die als basis konden worden genomen voor uitwerking van het stedenbouwkundig plan zijn uitvoerig uitgewerkt in 2017, voor het raadsvoorstel Humanities Campus. Op basis daarvan is op 6 juli 2017 gekozen voor het "campusmodel" (wat uitgaat van sloop van het Doelencomplex). Deze keuze is grondig onderbouwd. De gemeente vindt het jammer om te horen dat de keuze voor het Campusmodel nog betwist wordt, maar deze keuze en de afweging daarbij zijn geen onderdeel van het huidige inspraaktraject, want de raad heeft daarover al een besluit genomen.	Geen.
62	O	De universiteit bepaalt het Leidse woonbeleid: men wil 58 goede woningen slopen terwijl er 8.500	De gemeente bepaalt het Leidse woonbeleid. In dit geval worden de 58 te slopen sociale huurwoningen gecompenseerd binnen de singels. In het Beleidsakkoord 2018-2022 is afgesproken om circa 8.500 woningen bij te	Geen.

		<p>woningen in Leiden bijgebouwd moeten worden.</p> <p>De universiteit motiveert dat 'woningen in het campusgebied waarde toevoegen doordat ze letterlijk voordeuren aan de straat hebben en daarmee een positief effect op de sociale veiligheid hebben. Ook kan een woonfunctie ingezet worden om een goede overgang te maken tussen de campus en de stad. Het toevoegen van woningen is een van de middelen om achterkanten van gebouwen te voorkomen'. Er staan op dit moment in het gebied al woningen met de voorkeur aan de straat, maar wat blijkt? Alleen 'universitair gerelateerde bewoners zijn welkom'. De huidige bewoners blijken de universiteit te beperken in haar activiteiten. Ook 'ervaren de huidige bewoners regelmatig overlast van de universiteit'. Is het geen probleem om de nieuwe doelgroep hiermee te belasten en te hinderen in hun woongenot?</p>	<p>bouwen in Leiden, waaronder 30% sociale woningbouw. Bij de diverse ontwikkellocaties, denk hierbij aan het stationsgebied, de Schipholweg, het Lammenschansgebied, wordt telkens gekeken naar een goede menging van functies en type woningen. Alleen op deze manier kan de stad én bouwen voor haar inwoners en toekomstige inwoners én kan Leiden een leefbare stad blijven waarin diverse bewoners naast elkaar en met elkaar samenleven. Behalve de woonfunctie, zullen vooral de semi-publieke functies (horeca en kleinschalige retail, het volgen van lezingen en dergelijke) , in de Humanities Campus een positief effect hebben op de sociale veiligheid, levendigheid en reuring. Een groot gedeelte van de functies op de begane grond is openbaar toegankelijk en van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat open.</p> <p>Omwonenden geven aan overlast te ervaren in de vorm van verkeershinder, geluidsoverlast van verkeer, pratende studenten voor de woning, grote hoeveelheden fietsen geparkeerd in de straten.</p> <p>In het stedenbouwkundig plan wordt het (expeditie-)verkeer anders georganiseerd zodat het minder verstorend is voor bewoners. Ook ontstaat de mogelijkheid om de fietsen onder de (nieuwe) gebouwen te stallen. De ingangen van de woningen zijn bedacht op luwe plekken in het plan waardoor overlast kan worden beperkt. Voor de nieuwe woningen zal een andere parkeernorm gelden vergeleken met de huidige situatie (vanwege de doelgroep en het nieuwe parkeerbeleid), waardoor er minder interferentie is met ander verkeer. Er zijn wereldwijd vele voorbeelden waar studenten of andere universiteit gerelateerde woningen op de campus wonen. Door een doelgroep te kiezen die dichtbij de universiteit ligt, ontstaat er begrip voor elkaar.</p> <p>Tevens is gebleken dat alleen kleinere woningen goed inpasbaar zijn in het plan. Deze woningomvang sluit goed aan op de universiteit gerelateerde doelgroep.</p>	
63	O	<p>Grondgebonden woningen zouden niet mogelijk zijn. Hoe verhoudt zich dat tot voordeuren aan de straat? De ontsluiting van een appartement resulteert meestal in een anoniem trappenhuis met lift. De bewoners hebben geen contact met de begane grond. Dit betekent weinig voor sociale veiligheid.</p>	<p>Aan de Sebastiaansdoelen bestaat de mogelijkheid voor woonunits met voordeuren in maximaal 3 woonlagen.</p> <p>Daarnaast moeten ontsluitingen voor hoger gelegen woningen uiteraard zorgvuldig worden ontworpen. Bij woningen is er aandacht voor de voordeuren en achterliggende entreehallen, deze zijn ruim en bijzonder, met mooie brievenbus en deurknop.</p> <p>Ook hoger gelegen woningen kunnen bijdragen aan levendigheid in de campus, door het komen en gaan van bewoners.</p>	Geen.
64	O	<p>Op de voorgestelde wijze ontstaat</p>	<p>Bij het kiezen van de doelgroep voor de nieuwe woningen is gekeken naar</p>	Geen.

		geen goede overgang naar de stad en ook geen sociaal weefsel: studenten zijn per definitie tijdelijke bewoners. De betrokkenheid met de omgeving is laag.	tekorten in de markt in combinatie met passendheid op deze locatie. Daarnaast zijn wij het niet eens met de reactie dat studenten niet betrokken zijn bij hun omgeving: kortere bewoning van een locatie wil niet zeggen dat er geen betrokkenheid met de omgeving ontstaat.	
65	O	Hoe wordt de gewenste menging van functies op het Doeleneiland bereikt met dit stedenbouwkundig plan?	In het huidige plan zitten naast pure onderwijsfuncties ook woningen, horeca en kleinschalige retail (copyshop en dergelijke). Daarnaast is een groot gedeelte van de functies op de begane grond openbaar toegankelijk. Hiermee sluit het plan functioneel goed aan op de binnenstad.	Geen.
66	O	De verhouding Leidenaren – studenten begint scheef te groeien ten nadele van de Leidenaren. Zo zijn aan de Langebrug, een plek waar ook Leidenaren graag willen wonen, 216 studentenwoningen gebouwd.	Het aantal kamers dat in 2016 is opgeleverd aan de Langebrug is in totaal 140 stuks. Deze huisvesting voor studenten is nodig om de internationale kennisstad te zijn die Leiden wil zijn. Uit cijfers van de afdeling Beleidsonderzoek blijkt dat op 1 januari 2018 ongeveer één van elke acht inwoners van Leiden (12,3%) een student hoger onderwijs (HBO of universiteit) was. Naast 2.700 extra studentenkamers, zal Leiden de komende jaren ook 8.100 woningen voor niet-studenten bouwen, waaronder 30% sociale huur woningen.	Geen.
67	O	In de Witte Rozenstraat staat een groot verzorgingstehuis leeg. Is dat geen goede locatie voor studentenwoningen?	Mogelijk is dat een goede locatie. Vanuit de ontwikkeling van de Humanities Campus is hier geen onderzoek naar gedaan. Voor de Humanities Campus is het toevoegen van een woonfunctie op de campus van belang voor de gewenste functiemenging.	Geen.
68	O	Waarom kan er geen Haagse dependance voor Geesteswetenschappen komen? Dit kan ook als aanbeveling dienen: 'onze horizon strekt verder dan alleen het Leidse Doelencomplex waar we uit ons jasje zijn gegroeid.'	In Den Haag zijn inderdaad twee studierichtingen aanwezig van de Faculteit Geesteswetenschappen. Deze studierichtingen hebben een relatie met de stad Den Haag. Voor veel andere studierichtingen van de faculteit Geesteswetenschappen is er een sterke relatie met de Universiteitsbibliotheek, museale collecties en andere studies in Leiden. Vandaar de keuze om deze te blijven huisvesten in Leiden.	Geen.
69	P	Het is een publiek geheim dat de universiteit het hele Doeleneiland voor eigen doeleinden wil gebruiken. Ook de keuze om de binnenstad bewoonbaar te houden voor mensen met lagere inkomens door sociale woningbouw toe te voegen aan de Doelengracht heeft de universiteit nooit afgeremd. Het is immers een commercieel bedrijf	Allereerst willen wij de stelling weerleggen dat de universiteit een commercieel bedrijf zou zijn: de universiteit is een onderwijsinstelling. Met de omwonenden heeft in het voortraject overleg plaatsgevonden totdat zij na het raadsbesluit van 6 juli 2017 besloten dit contact te beëindigen. Sinds 1 april 2019 vindt er weer overleg plaats. Voor het raadsvoorstel Humanities Campus 2017 is een beoordeling van verschillende modellen gemaakt. Op 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad nadrukkelijk gekozen voor uitwerking van het campusmodel tot een stedenbouwkundig plan. Dit proces is in volledige openbaarheid gebeurd en het	Geen.

		<p>met veel vastgoed en expansiedrang. Het is daarom niet verbazingwekkend dat de universiteit nu weer een poging tot overname doet. Wel verbazingwekkend is de handelswijze van de universiteit en de gemeente met betrekking tot communicatie naar omwonenden, hoe het voorkeursmodel tot stand is gekomen de financiering van het plan en de toekomstvisie.</p>	<p>is ook mogelijk geweest om in de raadscommissie in te spreken alvorens de raad een besluit nam over de keuze voor een model.</p> <p>Deze keuze en de afweging daarbij zijn geen onderdeel van het huidige inspraaktraject; immers de raad heeft daarover al een besluit genomen. Wat nu voorligt is het stedenbouwkundig plan waarover nog bestuurlijke besluitvorming moet plaatsvinden.</p> <p>De Universiteit Leiden is verantwoordelijk voor de financiering van de Humanities Campus. In de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en de Universiteit Leiden zijn nadere afspraken overeengekomen over te vergoeden plankosten aan de gemeente en over de bekostiging van de herinrichting openbare ruimte.</p> <p>Het huidige stedenbouwkundig plan is een toekomstbestendige visie gebaseerd op de groeioprognose van de Universiteit Leiden. (Bijlages bij SP: Toelichting programma 11 maart 2019 en Toekomst WSD ruimtebehoefte).</p>	
70	P	<p>Er heeft geen duidelijke belangenafweging plaatsgevonden en evenmin zijn goede technische en financiële analyses uitgevoerd. Het stedenbouwkundig plan is ongemotiveerd tot stand gekomen.</p>	<p>Belanghebbenden hebben geparticipeerd in het totstandkomingsproces van het stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan (klankbordgroep) Zij zijn tijdens bijeenkomsten geïnformeerd over de plannen en hebben gelegenheid gekregen om ideeën, wensen en meningen naar voren te brengen of voorkeuren aan te geven volgens het principe van 'raadplegen' binnen het participatieproces. Er is dus wel degelijk een gesprek met de stad gevoerd voor de plannen voor de campus.</p>	Geen.
71	P	<p>Wat is de noodzaak van een naar binnen gekeerde minicampus in Leiden als de universiteit streeft naar een fusie met Delft, Rotterdam en Den Haag onder de merknaam 'Universiteit Leiden'?</p>	<p>De Universiteit Leiden heeft geen plannen voor een fusie met Delft, Rotterdam en Den Haag.</p>	Geen.
72	P	<p>Hoewel het positief is dat er veel aandacht en geld wordt gereserveerd voor gedegen onderwijs en een groot toekomstig kenniscentrum in de gehele provincie is het gevaar dat de strijd om de gunsten van de universiteit verstrekkinge gevolgen heeft voor de bewoners van Leiden en Den Haag. Dat blijkt uit het weinig</p>	<p>Sinds 2012 heeft de faculteit Geesteswetenschappen twee studierichtingen (International studies en Urban studies) gehuisvest in Den Haag. De reden daarvoor is dat deze studierichtingen groot verwantschap hebben met de aanwezigheid van de regering en parlement, de ministeries, de nationale en internationale gerechtshoven, tal van Europese instellingen, ambassades en bedrijven in deze stad.</p> <p>De overige faculteiten (6 van de 7) zijn ook actief in Den Haag. Het onderwijs en onderzoek in Den Haag sluit nauw aan op het profiel van de stad – stad van vrede, recht en veiligheid.</p> <p>De overige opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen hebben een</p>	Geen.

		doordachte plan voor de campus.	sterke verbondenheid met de universiteitsbibliotheek en museale collecties in Leiden en blijven dan ook hier gehuisvest. De gemeente is zich ten zeerste bewust van de gevoelige situatie en de individuele belangen van de bewoners van het Doelencomplex. Het nemen van het besluit in 2017 om het Campus model verder uit te werken naar een stedenbouwkundig plan was dan ook lastig, maar is genomen op basis van een integrale afweging van alle belangen.	
73	P	Bewoners krijgen de rekening gepresenteerd als mega-projecten de financiële spuigaten uitlopen, zoals bij het ROC.	Al het vastgoed van de Humanities Campus wordt gerealiseerd door en voor rekening van de Universiteit Leiden. In de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en de Universiteit Leiden zijn nadere afspraken gemaakt over de vergoeding van de gemeentelijke plankosten door de universiteit Leiden en over de realisatie en bekostiging van de herinrichting van de openbare ruimte. De gemeente betaalt een deel van de inrichting van de openbare ruimte.	Geen.
74	P	Gezien de huidige schuldenlast is het in de toekomst mogelijk dat Leiden via een artikel 12-procedure onder curatele van politiek Den Haag komt. Dat beperkt ook de uitbreidingsmogelijkheden voor de universiteit in Leiden.	Al het vastgoed van de Humanities Campus wordt gerealiseerd door en voor rekening van de Universiteit Leiden. In de anterieure overeenkomst tussen de gemeente en de Universiteit Leiden zijn nadere afspraken gemaakt over de vergoeding van de gemeentelijke plankosten door de universiteit Leiden en over de realisatie en bekostiging van de herinrichting van de openbare ruimte. De gemeente betaalt een deel van de inrichting van de openbare ruimte.	Geen.
75	P	De universiteit is een belangrijke speler in Leiden en is op weg een belangrijke speler in de gehele provincie te worden. De gemeente doet er goed aan om op te komen voor de wensen en belangen van de universiteit, ook gezien de rijke historie. De ambities van de universiteit zijn echter groter dan de stad Leiden en hier zal de gemeente rekening mee moeten houden bij de belangenafweging richting de stad.	Wij zijn ons ervan bewust dat we als gemeente verantwoordelijk zijn voor het maken van integrale afwegingen op basis van alle belangen. Het is een feit dat de Universiteit Leiden ook een faculteit en voorzieningen buiten de gemeentegrenzen van Leiden heeft. Desalniettemin zit het overgrote deel van de faculteiten, voorzieningen en het bestuur van de Universiteit Leiden in de stad Leiden en zijn de twee innig met elkaar verbonden en horen onlosmakelijk bij elkaar. Wat de universiteit en de gemeente betreft blijft dit ook in de toekomst de situatie.	Geen.
76	Q	De universiteit keert zich met de rug naar de stad met een eenzijdige grootschalige universitaire bestemming midden in de historische binnenstad. Het is een breuk met de geschiedenis	Vanaf de 19 ^e eeuw is de universiteit aanwezig in de binnenstad met relatief grote gebouwen die echter wel aansluiten op de schaal van publieke gebouwen die past in de binnenstad. Ook het Doelenterrein is op die wijze opgezet. Op deze manier blijft de universiteit aanwezig in de binnenstad. In het huidige plan zitten naast pure onderwijsfuncties ook woningen, horeca en kleinschalige retail (copyshop en dergelijke). Daarnaast is een groot gedeelte van	Geen.

		van stad-en-universiteit.	de functies op de begane grond openbaar toegankelijk. Hiermee sluit het plan functioneel goed aan op de binnenstad.	
77	Q	Vindt er wel een afweging van belangen plaats tussen belangen van bewoners en belangen van de universiteit? De gemeenteraad heeft destijds unaniem ingestemd om 2/3 van het Doeleneiland te bestemmen voor de universiteit en 1/3 voor sociale woningbouw.	In de raadsvergadering van 6 juli 2017 is deze belangenafweging uitvoerig besproken en heeft de raad besloten tot het huidige vervolgtraject (raadsbesluit). Alles is er op gericht om vanuit het belang van de bewoners van het Doelencomplex zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan als het gaat om herhuisvesting. De gemeente hecht daarom veel waarde aan een zorgvuldig proces waarin een goed en passend alternatief woonaanbod aan de bewoners als voorwaarde is opgenomen.	Geen.
78	Q	Leiden heeft een groot tekort aan woningen maar ook een tekort aan ruimte om aan alle wensen te kunnen voldoen. Jongeren, geboren en getogen in Leiden, staan jarenlang op een wachtlijst om een betaalbare woning te kunnen krijgen. Sociale huurwoningen zijn héél schaars en al sinds de jaren '80 zijn er vrijwel geen sociale woningen meer in de binnenstad gebouwd. Is de ruimte in de binnenstad dan alleen nog beschikbaar voor universiteit, studenten, de horeca en de (buitenlandse) bezoekers en niet meer voor 'gewone' Leidenaren?	Studenten horen bij de internationale kennisstad die Leiden wil zijn. Uit cijfers van de afdeling Beleidsonderzoek blijkt dat op 1 januari 2018 ongeveer één van elke acht inwoners van Leiden (12,3%) een student hoger onderwijs (HBO of universiteit) was. Naast 2.700 extra studentenkamers, zal Leiden de komende jaren ook 8.100 woningen voor niet-studenten bouwen, waaronder 30% sociale huur woningen.	Geen.
79	Q	Vanuit de ivoren toren van de academie heeft de universiteit geen gesprek met de stad gevoerd maar alleen haar wil doorgedrukt. Het zou de universiteit hebben gesierd als er wel een echt gesprek had plaatsgevonden, zonder dreigementen als 'anders gaan we naar Den Haag'.	De gemeente hecht veel waarde aan de mening van de omwonenden. Daarom is er een uitvoerig participatietraject doorlopen. Tijdens het participatietraject hebben verschillende vertegenwoordigers van de omgeving van de campus deelgenomen aan klankbordgroep bijeenkomsten. Zij zijn tijdens deze bijeenkomsten geïnformeerd over de plannen en hebben gelegenheid gekregen om ideeën, wensen en meningen naar voren te brengen of voorkeuren aan te geven volgens het principe van raadplegen binnen het participatieproces. Er is dus wel degelijk een gesprek met de stad gevoerd voor de plannen voor de campus. Dit gesprek heeft geresulteerd in het raadsbesluit van 6 juli 2017.	Geen.
80	Q	Het is helemaal niet erg als de campus naar Den Haag gaat, de universiteit is de stad toch al	Sinds 2012 heeft de faculteit Geesteswetenschappen twee studierichtingen (International studies en Urban studies) gehuisvest in Den Haag. De reden daarvoor is dat deze studierichtingen groot verwantschap hebben met de	Geen.

		ontgroeit. Daarmee komt de Leidse politiek voor de keus te staan wie zich in de toekomst in Den Haag moet vestigen: de woningzoekende, de geboren en getogen Leidenaar, óf een faculteit van de universiteit van Leiden.	aanwezigheid van de regering en parlement, de ministeries, de nationale en internationale gerechtshoven, tal van Europese instellingen, ambassades en bedrijven in deze stad. Het onderwijs en onderzoek in Den Haag sluit nauw aan op het profiel van de stad – stad van vrede, recht en veiligheid. De overige opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen hebben een sterke verbondenheid met de universiteitsbibliotheek. Het is dus een feit dat de Universiteit Leiden ook een faculteit en voorzieningen buiten de gemeentegrenzen van Leiden heeft. Desalniettemin zit het overgrote deel van de faculteiten, voorzieningen en het bestuur van de Universiteit Leiden in de stad Leiden en zijn de twee innig met elkaar verbonden en horen onlosmakelijk bij elkaar. Wat de universiteit en de gemeente betreft blijft dit ook in de toekomst de situatie.	
81	Q	Er moet een eerlijke belangenafweging komen.	In de raadsvergadering van 6 juli 2017 is deze belangenafweging uitvoerig besproken en heeft de raad besloten tot het huidige vervolgtraject (raadsbesluit). De gemeente hecht veel waarde aan een zorgvuldig proces waarin een goed en passend alternatief woonaanbod aan de bewoners als voorwaarde is opgenomen.	Geen.
82	R	De noodzaak van sloop van het Doelencomplex is niet aangetoond.	De gemeente is zich ten eerste bewust van de gevoelige situatie en de individuele belangen van de bewoners van het Doelencomplex. Het nemen van het besluit in 2017 om het Campus model verder uit te werken naar een stedenbouwkundig plan was dan ook lastig, maar is genomen op basis van een integrale afweging van alle belangen. Het afwegingsproces is in volledige openbaarheid gebeurd en het is ook mogelijk geweest om in de raadscommissie in te spreken alvorens de raad een besluit nam over de keuze voor een model. Deze keuze en de afweging daarbij zijn geen onderdeel van het huidige inspraaktraject; immers de raad heeft daarover al een besluit genomen. Wat nu voorligt is het stedenbouwkundig plan waarover nog bestuurlijke besluitvorming moet plaatsvinden.	Geen.
83	S	In het stedenbouwkundig plan is, in tegenstelling tot eerder aangegeven, een bouwmogelijkheid opgenomen ter plekke van de binnentuin en het gebouw aan de Maliebaan. Deze optie is nooit eerder ter sprake gekomen, gaat in tegen gecreëerde verwachtingen en heeft	De gemeente en de Universiteit Leiden betreuren en erkennen dat de beoogde uitbreidingsoptie van Cluster Noord onvoldoende is uitgewerkt en in de klankbordgroep is behandeld. Met de VVE en het wijkberaad is de afspraak gemaakt dat deze uitbreidingsoptie in een aantal modellen wordt uitgewerkt en in klein comité van de klankbordgroep (VVE en wijkberaad) alsnog wordt geraadpleegd.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op

		een grote impact op de wijk. Deze optie moet dan ook worden geschrapt.		pagina 76).
84	T	<p>Het stedenbouwkundig plan dient aangepast te worden voor wat betreft het onderdeel 'Cluster Zuid'. In het huidige ontwerp voor dit cluster wijken de volumes en hoogtes af van het stedenbouwkundig plan. Gevraagd wordt het stedenbouwkundig plan aan te passen aan het ontwerp:</p> <p>In de aanpassing is het volume op het dak vergroot maar is de maximale hoogte verlaagd. Tevens is aan de Maliebaanzijde van het gebouw het nieuwbouwgedeelte verder teruggelegd en verhoogd. Door het terugleggen van het volume aan de Maliebaan is hier de mogelijkheid ontstaan om een groter deel van de openbare ruimte te benutten. Het totale volume van Cluster Zuid wordt minder hoog en het hoogste volume op het dak ligt ten opzichte van de omliggende huizen verder terug.</p>	Het stedenbouwkundig plan wordt aangepast op dit voortschrijdend inzicht. De goede aansluitingen in hoogtes op de omgeving worden niet aangetast door deze wijzigingen.	Ja: in het planboekje zijn pagina's 56, 79, 91 aangepast.
85	U	Het versteende Paterstraatje in het stedenbouwkundig plan is in strijd met het uitgangspunt voor het Singelpark: 'zo lang er geen concreet uitzicht op realisatie van het vlonderpad langs de Hortus is, dient het Paterstraatje conform de regels van het Beeldkwaliteitsplan Singelpark te worden aangelegd als integraal onderdeel van de	<p>Bij de uitwerking van de inrichting van de openbare ruimte zal ook de vergroeningsopgave een plek krijgen. Uitgangspunten zijn het stedenbouwkundig plan, de beeldkwaliteit van het Singelpark, de klimaat adaptieve opgave en de vergroeningsopgave vanuit de stad.</p> <p>Het vlonderpad langs de Hortus Botanicus heeft een breed draagvlak bij o.a. de Universiteit Leiden, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Leiden maar maakt geen onderdeel uit van het onderhavige stedenbouwkundig plan.</p>	Geen.

		plannen voor de Humanities Campus'.	Formeel puntje: het Paterstraat behoort niet tot het plangebied van de Humanities Campus.	
86	U	<p>De ruimte tussen het nieuwe Lipsiusgebouw en de singel heeft nog onvoldoende kwaliteit. Deze ruimte is zeer steenachtig uitgewerkt, terwijl daar geen noodzaak voor is.</p> <p>Het stedenbouwkundig plan dient als volgt aangepast te worden: 'de ruimte tussen het nieuwe Lipsiusgebouw en de singel wordt zoveel als mogelijk groen ingericht volgens de uitgangspunten van het Beeldkwaliteitsplan Singelpark'.</p>	<p>De verharde strook is noodzakelijk voor onderhoud en hulpdiensten.</p> <p>Bij de uitwerking van de inrichting van de openbare ruimte zal ook de vergroeningsopgave een plek krijgen. Uitgangspunten zijn het stedenbouwkundig plan, de beeldkwaliteit van het Singelpark, de klimaat adaptieve opgave en de vergroeningsopgave vanuit de stad.</p>	Geen.
87	U	<p>De uitgangspunten van het stedenbouwkundig plan zijn integrale kaders en geen maximum kaders: het een kan niet zonder het ander. Het zal jaren duren voordat alle plannen gerealiseerd zijn. De inrichting van de openbare ruimte mag hier niet op wachten. De vlonder langs het Reuvens kan bijvoorbeeld direct gerealiseerd worden met het Reuvens. Dit voorkomt dat de openbare ruimte een sluitpost wordt of almaar uitgesteld wordt.</p> <p>Het stedenbouwkundig plan dient als volgt aangepast te worden: 'Het stedenbouwkundig plan biedt integrale ontwikkelkaders. Bij ontwikkeling van een bouwdeel dient ook meteen de openbare ruimte te worden meegenomen. De Vrienden van het Singelpark worden bij het ontwerp/uitwerking van de Singelparkdelen betrokken.'</p>	<p>Een dergelijke grote bouwopgave vraagt een uitgekende planning. Een uitgewerkte planning is nog niet bekend. Het aanleggen van de openbare ruimte zal aansluiten op het realiseren van de bebouwing</p> <p>De gemeente Leiden hecht veel waarde aan een participatief ontwerpproces waarbij toekomstige en huidige gebruikers evenals de vrienden van het Singelpark een rol krijgen. Met dit uitgangspunt zal dit deel van de openbare ruimte ontworpen worden.</p>	Geen.

88	V	Er is groot bezwaar tegen het opofferen van de groene tuin bij Cluster Noord voor hoge nieuwbouw. Hiermee verdwijnt het enige groen in de omgeving.	Het Stedenbouwkundig plan voorziet in twee nieuwe groene parken aan de Singel, groene routes langs het water en brede natuurlijke oevers. De (omgeving van de) Humanities Campus zal in de toekomst dus groener worden dan in de huidige situatie. Ook biedt het toekomstige groen meer mogelijkheden voor interactie tussen diverse groepen: de parken van de HC worden allemaal openbaar toegankelijk. Specifiek voor de uitbreidingsoptie van Cluster Noord zijn inmiddels nieuwe 3 modellen uitgewerkt die de huidige uitbreidingsoptie in het stedenbouwkundigplan vervangen. Eén van de 3 modellen gaat uit van behoud van de tuin.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
89	V	Door de nieuwbouw ter plaatse van de tuin bij Cluster Noord zal er geen zon meer in de tuin komen.	Inmiddels zijn er 3 modellen uitgewerkt voor de uitbreidingsoptie. Ook is een bezonningsstudie gedaan. Daaruit blijkt dat alle drie deze modellen beter zijn qua bezonning voor de omliggende woningen dan de het in het stedenbouwkundig plan opgenomen uitbreidingsmodel. Het stedenbouwkundig plan wordt daarom aangepast: het opgenomen model wordt vervangen door de 3 nieuwe modellen. Indien de uitbreiding van Cluster Noord opportuun wordt zal deze worden uitgewerkt passend binnen in van deze modellen.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
90	V	De nieuwbouw ter plaatse van de tuin bij Cluster Noord heeft tot gevolg dat er geen privacy meer is.	Het bestaande gebouw heeft aan de noordzijde op dit moment ramen die uitkijken op de tuinen. Een eventuele uitbreiding zal voornamelijk naast de parkeerplaatsen plaatsvinden, waar privacy niet speelt.	
91	W	Bewoners zijn op het verkeerde been gezet: gedurende het participatieproces is nooit gesproken over het bebouwen van de tuin bij Cluster Noord of het ophogen van bestaande bebouwing alhier.	De gemeente en de Universiteit Leiden betreuren het feit dat bewoners het idee hebben dat zij op het verkeerde been gezet zijn en erkennen dat de beoogde uitbreiding van Cluster Noord niet of onvoldoende is uitgewerkt en in de klankbordgroep is behandeld. Met de VVE en het wijkberaad is de afspraak gemaakt dat deze uitbreiding in een aantal modellen wordt uitgewerkt en in klein comité van de klankbordgroep (VVE en wijkberaad) alsnog wordt geraadpleegd.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
92	W	De mogelijkheid van extra bebouwing bij Cluster Noord zorgt voor vermindering van bezonning en daglichttoetreding in de tuinen van met name de woningen die dicht op de erfgrans liggen.	Inmiddels zijn er 3 modellen uitgewerkt voor de uitbreidingsoptie. Ook is een bezonningsstudie gedaan. Daaruit blijkt dat alle drie deze modellen beter zijn qua bezonning voor de omliggende woningen dan de het in het stedenbouwkundig plan opgenomen model. Het stedenbouwkundig plan wordt daarom aangepast: het opgenomen model wordt vervangen door de 3 nieuwe modellen. Indien de uitbreiding van Cluster Noord opportuun wordt zal deze worden uitgewerkt	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het

			passend binnen in van deze modellen.	model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
93	W	Het uitzicht van de bestaande woningen nabij de erfgrens met Cluster Noord wijzigt ingrijpend: het nieuwe uitzicht wordt een stenen muur in de plaats van een groene tuin.	Het bestaande gebouw heeft aan de noordzijde op dit moment ramen die uitkijken op de tuinen. Een eventuele uitbreiding zal voornamelijk naast de parkeerplaatsen plaatsvinden, waar privacy niet speelt.	Geen.
94	W	De privacy gaat geschaad worden als gevolg van extra bebouwing bij Cluster Noord: door inkijk vanuit de nieuwbouw is er geen privacy meer in bestaande tuinen.	Het bestaande gebouw heeft aan de noordzijde op dit moment ramen die uitkijken op de tuinen. Een eventuele uitbreiding zal voornamelijk naast de parkeerplaatsen plaatsvinden, waar privacy niet speelt.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen ((zie bijlage 6 SP, op pagina 76).
95	W	In de tuin bij Cluster Noord staan 16 loofbomen. Dit is een geliefde plek voor studenten en medewerkers van de universiteit.	Het Stedenbouwkundig plan voorziet in twee nieuwe groene parken aan de Singel, groene routes langs het water en brede natuurlijke oevers. De (omgeving van de) Humanities Campus zal in de toekomst dus groener worden dan in de huidige situatie. Ook biedt het toekomstige groen meer mogelijkheden voor interactie tussen diverse groepen: de parken van de HC worden allemaal openbaar toegankelijk. Specifiek voor de uitbreidingsoptie van Cluster Noord zijn inmiddels nieuwe 3 modellen uitgewerkt die de huidige uitbreidingsoptie in het stedenbouwkundigplan vervangen. Eén van de 3 modellen gaat uit van behoud van de tuin.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen ((zie bijlage 6 SP, op pagina 76)
96	W	Het kappen van 16 bomen en verstenen van groen past niet binnen het Beleidsakkoord 2018-2022 waarin de gemeente inzet op klimaatneutraal, groen en een gezonde leefomgeving.	Zie antwoord op reactie nr. 95.	Ja, opname 3 modellen in de bijlage van het SP voor uitbreidingsoptie Cluster Noord ter vervanging van het model dat was opgenomen (zie bijlage 6 SP, op

				pagina 76).
97	W	<p>De universiteit heeft de ruimtebehoefte van de faculteit voor Geesteswetenschappen geraamd voor het jaar 2030. Groei van studenten, verplaatsing van Plexus, betere studievoorzieningen en woningen leiden tot een gewenst vloeroppervlak van 71.000 m² BVO. Het stedenbouwkundig plan biedt ruimte voor 56.500 m² BVO. De uitbreidingsmogelijkheden, waaronder die ter plekke van de binnentuin, voegen daar 3.200 m² BVO aan toe.</p> <p>Kortom, met het pijnlijke opofferen van de binnentuin wordt het ruimteprobleem van de universiteit niet opgelost. De te winnen 1.500 m² BVO levert een marginale en ontoereikende bijdrage. Als de gemeente de ambities en prognoses van de universiteit serieus neemt en een langjariger toekomstperspectief hanteert, wat voor opgaven als deze raadzaam is, dient zij op een ruimere schaal - en wellicht op andere locaties - naar uitbreiding te zoeken.</p>	<p>Bij de ontwikkeling van de Humanities Campus is (net als bij vele andere ontwikkelingen) een afweging gemaakt tussen wenselijkheid en haalbaarheid. Dat niet alle gewenste m² BVO kunnen worden gerealiseerd binnen het plan is jammer, maar geen argument om de uitbreidingsopties die wel als haalbaar worden gezien te schrappen. Dit stedenbouwkundig plan zal input worden voor een nieuw bestemmingsplan dat voor 10 jaar zal gelden.</p>	
98	X	<p>Het stedenbouwkundig plan benadrukt het groene karakter van de vernieuwde campus, maar in werkelijkheid zal er veel groen verdwijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het parkje bij de Reuvensplaats: 1 plataan, 6 kleine lindes, 1 middelgrote linde, diverse 	<p>Er zal inderdaad bestaand groen (bomen/planten) verdwijnen. Daarvoor in de plaats komt meer groen terug.</p> <p>Er is bij het ontwerp van het stedenbouwkundig plan Humanities Campus zoveel mogelijk rekening gehouden met het behoud van bestaande groenkwaliteiten. Op bepaalde plekken zoals de Reuvensplaats is gekozen voor het overbouwen van de binnenplaats t.b.v. universitair programma. Hiervoor in de plaats komt er echter een groot groen plein op het campushart, met veel meer ruimte voor groen en bomen, die op lange termijn uit kunnen groeien tot monumentaal formaat vanwege de maat van het plein.</p>	<p>Ja bepaling stammaat bomen toegevoegd in stedenbouwkundig plan pagina 102.</p>

Verwijderd: Geen.

		<p>heggen, grasveld;</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor de ingang van Lipsius: 5 haagbeuken; • allemaal zeer groene tuinen van de woningen van het Doelencomplex met veel bomen, struiken .en klimplanten. Ook zijn hier geveltuinen aangelegd; • beplanting langs het Lipsius: knotwilgen en sleedoorn; • twee monumentale en beeldbepalende platanen bij de ingang van het Arsenal. De nieuwbouw van het Centraal Onderwijs Gebouw heeft waarschijnlijk een grote invloed op de wortels van deze platanen zodat ze mogelijk alsnog gekapt moeten worden. 	<p>De bomen voor de ingang van Lipsius kunnen mogelijk behouden blijven in de opzet van het groene plein. Hier wordt in nadere ontwerpfases naar gekeken. Dit geldt ook voor bomen en beplanting die aan de oever van de Witte Singel staan. In het plan wordt ook ruimte gelaten voor eventueel toepassen van geveltuinen en klimplanten in de toekomstige situatie.</p> <p>De bomen bij het Arsenal zouden behouden moeten kunnen blijven. Er wordt niet over de bestaande rooilijn van het wooncomplex Doelengracht heen gebouwd en de bouwhoogte aan deze zijde blijft beperkt.</p> <p>Ook streven we, waar mogelijk, naar groene stegen met groenbakken en bomen. Dit zal in balans zijn met bereikbaarheid voor fietsers en hulpdiensten</p> <p>In zijn geheel komen er aanzienlijk meer bomen en groenoppervlak in de toekomstige situatie. Dit gaat een grote bijdrage leveren aan regenwateropvang, hittestressvermindering, biodiversiteit en kwaliteit van de openbare ruimte in dit deel van de binnenstad. Voor het nieuwe park (plein) gaan we uit van bomen met een stamomtrek van 45-50cm. Voor andere plekken houden we rekening met bomen met een stamomtrek van 20-25cm voor</p>	
99	X	<p>In de plaats van het bestaande groen komt er een nieuw groen campusplein van circa 2.600 m². In dit park is ruimte voor ongeveer 5 of 6 grotere bomen en wat kleinere bomen en struiken. Er is geen ruimte voor heggen. Alle gebouwen krijgen ingangen een dit plein, er moeten vrachtverkeer en hulpdiensten bij komen en overkragingen zijn toegestaan. Dit heeft allemaal gevolgen voor de inrichting van het plein.</p>	<p>Het is inderdaad een uitdaging alle functies die nodig en gewenst zijn goed in te vullen. Vast staat dat het plein een groene uitstraling moet krijgen en van hoge kwaliteit moet zijn. Daarmee gaan de ontwerpers straks aan de slag en wij zien de ontwerpen met belangstelling tegemoet. Voor het nieuwe park (plein) gaan we uit van bomen met een stamomtrek van 45-50cm. Voor andere plekken houden we rekening met bomen met een stamomtrek van 20-25cm voor</p> <p>Er is in het SP rekening gehouden met logistiek verkeer en hulpdienstentoeegang. Dit past in de huidige opzet. Hier is verkeerskundig onderzoek naar gedaan door extern bureau Goudappel Coffeng.</p>	<p>Ja bepaling stammaat bomen toegevoegd in stedenbouwkundig plan pagina 102.</p>
100	X	<p>Ook aan de Witte Singelzijde</p>	<p>Het groen op de binnenplaatsen van Cluster Zuid heeft geen dusdanige kwaliteit</p>	

Verwijderd: Geen.

		<p>verdwijnt groen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op de binnenplaatsen van Cluster Zuid en Noord; • de groene hoek aan de Maliebaan bij Cluster Zuid wordt bebouwd; • de binnentuin bij Cluster Noord; • het is niet duidelijk of de platanen aan de Witte Singel blijven staan. 	<p>dat hier een beschermde status vereist wordt. Dit geldt ook voor de hoek van de Maliebaan. Voor Cluster Noord zijn inmiddels 3 modellen uitgewerkt. Een daarvan gaat uit van het behoud van de bestaande binnentuin.</p> <p>De bomen aan de Witte Singel en op de voorpleinen blijven staan en de voorpleinen van Clusters Noord en Zuid worden groener in opzet. Er komt meer gras en minder verharding.</p>	
101	X	<p>Het stedenbouwkundig plan geeft geen concrete informatie over de inrichting van de buitenruimten bij de Witte Singel: komt er gras in de plaats van fietsenrekken?</p>	<p>De bomen aan de Witte Singel en op de voorpleinen blijven staan en de voorpleinen van Clusters Noord en Zuid worden groener in opzet. Er komt meer groen en minder verharding (zie kaart in paragraaf 5.8 van het stedenbouwkundig plan) . Hiervoor wordt een zogenaamd inrichtingsplan voor gemaakt (ontwerp). De fietsenrekken worden verplaatst naar fietskelders onder Cluster Noord en Zuid en aan de andere zijde onder het Nieuw Lipsius, Reuvens en het centraal onderwijsgebouw.</p>	
102	X	<p>Er wordt veel aandacht besteed aan duurzaamheid, maar niet aan biodiversiteit. Er worden regels gegeven voor PC-cellen, maar als het over vergroening van daken en muren gaat, wordt er alleen in mogelijkheden gesproken. Hier moeten concrete plannen voor gemaakt worden.</p>	<p>De ambities van de universiteit en gemeente ten aanzien van duurzame maatregelen zijn hoog. Daarbij zal een integrale afweging worden gemaakt van alle duurzame maatregelen, waaronder biodiversiteit, die tot de mogelijkheden behoren. Dit kan betekenen dat de ene maatregel voorrang krijgen op een andere. Bijvoorbeeld als energieneutraliteit een grote hoeveelheid zonnepanelen vereist, kan dit leiden tot minder ruimte voor groene daken. Omdat ook de ontwikkelingen op dit gebied snel gaan, blijft een integrale afweging van duurzame maatregelen van belang.</p>	Geen.
103	X	<p>Duurzaamheid en biodiversiteit zijn niet hetzelfde. Er wordt te gemakkelijk aangenomen dat de groenfunctie wordt versterkt. Het bestaande groen wordt bijna allemaal verwijderd, hiervoor komt nieuw groen in de plaats. De hoop is dat het nieuwe groen meer biodiversiteit oplevert dan het bestaande groen.</p>	<p>Er is bij het ontwerp van het stedenbouwkundig plan Humanities Campus zoveel mogelijk rekening gehouden met het behoud van bestaande groenkwaliteiten. Op bepaalde plekken zoals de Reuvensplaats is gekozen voor het overbouwen van de binnenplaats t.b.v. universitair programma. Hiervoor in de plaats komt er echter een groot groen plein op het campushart, met veel meer ruimte voor groen en bomen, die op lange termijn uit kunnen groeien tot monumentaal formaat vanwege de maat van het plein.</p> <p>De bomen voor de ingang van Lipsius kunnen mogelijk behouden blijven in de opzet van het groene plein. Hier wordt in nadere ontwerpfases naar gekeken. Dit geldt ook voor bomen en beplanting die aan de oever van de Witte Singel staan. In het plan wordt ook ruimte gelaten voor eventueel toepassen van geveltuinen</p>	Geen.

Verwijderd:

			<p>en klimplanten in de toekomstige situatie.</p> <p>De bomen bij het Arsenaal zouden behouden moeten kunnen blijven. Er wordt niet over de bestaande rooilijn van het wooncomplex Doelengracht heen gebouwd en de bouwhoogte aan deze zijde blijft beperkt.</p> <p>In zijn geheel komen er aanzienlijk meer bomen en groenoppervlak in de toekomstige situatie. Dit gaat een grote bijdrage leveren aan regenwateropvang, hittestressvermindering, biodiversiteit en kwaliteit van de openbare ruimte in dit deel van de binnenstad.</p>	
--	--	--	---	--

104	X	<p>Concreet dienen tenminste de volgende maatregel te worden genomen als de plannen doorgaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meer grondgebonden groen toevoegen aan de nieuwbouw, met name langs de gevel van het Centraal Onderwijs Gebouw en langs de Maliebaan; • de tuin bij Cluster Noord niet bebouwen; • in de verschillende programma's van eisen voor de nieuwbouw concrete en toetsbare eisen op te nemen ten aanzien van groene daken en gevels; • concrete en toetsbare eisen te formuleren ten aanzien van de biodiversiteit; • gebruik voornamelijk inheemse boom- en plantensoorten in het nieuw aan te leggen park; • voeg nestkasten voor gierzwaluwen toe aan het eisenpakket voor de gebouwen. In dit deel van de binnenstad zitten veel gierzwaluwen. 	<p>Hartelijk dank voor uw concrete tips. Het stedenbouwkundig plan bevat ons inziens voldoende aanknopingspunten om tot een duurzame campusontwikkeling te komen. Uiteraard heeft biodiversiteit daarbij onze aandacht.</p> <p>Voor de uitbreidingsoptie voor Cluster Noord is zijn inmiddels 3 modellen uitgewerkt. Deze worden opgenomen in het stedenbouwkundigplan ter vervanging van het huidige uitbreidingsmodel. Een van de modellen gaat uit van het behoud van de tuin bij Cluster Noord.</p>	Geen.
-----	---	---	---	-------